



LIFE20 CCA/HU/001604

<https://lifelogos4waters.bm.hu>

A Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórumok (VÉF) működésének tapasztalatai két mintaterületen és javaslatok a módszer további alkalmazásához

Együttműködésben a klímatudatos vízgyűjtő-gazdálkodásért



Tartalom

Impresszum	3
Vezetői összefoglaló.....	4
Executive summary	8
1. Bevezetés	11
1.1. A LIFE LOGOS 4 WATERS – Együttműködésben a klímatudatos vízgyűjtő-gazdálkodásért projekt bemutatása	11
2. A közösségi döntéshozatal elméleti háttere	14
2.1. Hazai és nemzetközi jó gyakorlatok.....	15
3. A Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórumok (VÉF) működtetésének tapasztalatai.....	18
3.1. A VÉF-ek alapelvei és céljai	18
3.2. A Fórumok Szervezeti és Működési Szabályzata (SzMSz)	19
3.3. Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtője (síkvidéki mintaterület)	21
3.4. Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtője (dombvidéki mintaterület).....	37
4. A Fórumok működésével kapcsolatos tapasztalatok értékelése	53
4.1. Módszertan	53
4.2. Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtője (síkvidéki mintaterület)	54
4.3. Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtője (dombvidéki mintaterület).....	58
5. Összegzés és javaslatok	62
5.1. Összegzés	62
5.2. Javaslatok	64
6. Hivatkozások jegyzéke.....	68



Impresszum

Készítette: Jakab Gábor, Merényi Dorottya, Varró András

Hétfa Kutatóintézet: <https://hetfa.hu/>

Megrendelő: WWF Magyarország: <https://wwf.hu>

Projekt címe: LIFE LOGOS 4 WATERS Együtműködésben a klímatudatos vízgyűjtő-gazdálkodásért


Projektazonosító: LIFE20 CCA/HU/001604

Honlap: <https://lifelogos4waters.bm.hu/>

A projekt az Európai Unió LIFE programjának támogatásával, valamint a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul meg.

A dokumentum tartalma a szerzők felelőssége, az nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió vagy a Magyar Állam álláspontját.

Budapest, 2024. március 31.



Vezetői összefoglaló

Jelen esettanulmány az Együttműködésben a klímatudatos vízgyűjtő-gazdálkodásért című **LIFE LOGOS 4 WATERS projekt keretében létrehozott Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórumok** (továbbiakban: Fórumok vagy VÉF-ek) **tapasztalatait foglalja össze**. Emellett kitér a Fórumok jövőbeni működésére, lehetséges szerepére is, javaslatok megfogalmazásával elősegítve azt. A projekt két demonstrációs vízgyűjtő területén felállított Fórumok tapasztalatait jelen dokumentum egyben tartalmazza, abból a megfontolásból, hogy szakmailag érdekesebb, jobban használható anyag szülessen.

Ez az összefoglaló **elsősorban településvezetőknek és olyan szakembereknek szól, akik az éghajlatváltozással egyre növekvő települési vízgazdálkodási és környezeti kihívások kezelésére törekszenek**. Érdekes lehet azok számára, akik velünk együtt úgy gondolják, hogy a településhatárokon átívelő problémák hatékony megoldásához érdemes a települések közti együttműködést megerősítve fellépni.

2022 második negyedében **két kijelölt magyarországi mintavízgyűjtő területen** (Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtője – **síkvidéki** mintaterület, valamint Szilágyi- és Gombás-patak vízgyűjtője – **dombvidéki** mintaterület) **alakultak meg** a LIFE LOGOS 4 WATERS projekt részeként a Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórumok. Ezek a **fórumok legfőbb céljukat tekintve természetes vízmegtartó megoldások** (angolul: Natural Water Retention Measures, NWRM) **gyakorlati megvalósítását célozzák, a vízgyűjtő területen található érintettek bevonásával és együttműködésével**. A két mintavízgyűjtő közül az egyikben (síkvidéki) az aszályos és vízbő időszakok váltakozása jelenti a legnagyobb vízgazdálkodással kapcsolatos problémát, míg a másik (dombvidéki) esetében a településekre nagyobb mennyiségű csapadék eseményekkor lezúduló villámárvizek.


A projekt keretében a Fórumok **célja**, hogy az azonos kisvízgyűjtőn élőket érintő, vízhez kapcsolódó klímakockázatokat, problémákat és potenciális alkalmazkodási lehetőségeket közösen **feltérképezze, priorizálja, és integrált módon történő megvalósításukat elősegítse**, mindezt valamennyi érdekelt szempontrendszerének becsatornázásával és figyelembevételével.

A 2022-es év **legfontosabb feladata** a Fórumok számára **az volt, hogy azonosítsa a természetes vízmegtartó megoldásokat célzó beavatkozások lehetséges helyszíneit és formáit, illetve javaslatot tegyen és az év végéig döntést hozzon a potenciális beavatkozások priorizált sorrendjéről**. A Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtőjén működő VÉF 70 ezer euró értékű beruházásról dönthetett, míg a Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtőjén működő VÉF 100 ezer euró értékű beruházásról.

A **VÉF működését egy független facilitátor segítette** (Hétfa Kutatóintézet) a LIFE projekt ideje alatt, aki az ülések szervezéséért, moderálásáért, valamint magának a döntéshozatali folyamatnak a koordinálásáért volt felelős, emellett a fórum titkársági feladatait is ellátta.

A VÉF-ben **a szavazattal bíró tagok mellett részt vettek szavazat nélküli tagok is**, akik különböző szakmai szervezetek delegáltjaként egy **Támogató Tanácsadó Testületet alkottak** és a döntés megalapozását segítették.

Ezen esettanulmány megszületéséig a két VÉF 6-6 alkalommal ülésezett, ezek közül 5 ülés 2022-re esett, míg a 6. alkalomra a döntés után egy évvel került sor. Az első üléseken egymás és a vízgazdálkodást érintő problémák megismerésén, valamint a szakmai felkészülésen volt a



hangsúly, míg a 3. üléstől kezdve elindult a gondolkodás a lehetséges beavatkozásokról, illetve azok helyszíneiről. A két mintavízgyűjtő közül az egyikben kifejezetten kisebb léptékű beavatkozásokat javasló, magasabb számú projektötlet érkezett be, míg a másikon nagyobb területi kiterjedésű projektötletek érkeztek, kisebb számban.

A javasolt beavatkozások sorrendjéről szóló szavazás előtt a Támogató Tanácsadó Testület tagjai bejárták az érintett helyszíneket és minden projektjavaslatra vonatkozóan elkészítették a szakterületükre vonatkozó, rövid értékeléseket. Ezek az egyéni értékelések összedolgozásra kerültek, így kialakult a szakértők által javasolt sorrend, amely abban segítette a szavazati joggal rendelkező tagokat, hogy minél megalapozottabb és informáltabb döntést hozhassanak a szavazás során.

2022 végére mindkét mintavízgyűjtőn kialakult a VÉF tagok szavazatán alapuló, priorizált sorrend. A projektben rendelkezésre álló források, a megvalósításra rendelkezésre álló időkeret, illetve a projekt céljai mentén a szakértők által meghatározott szakmai szempontok mentén további részletes vizsgálatokra, mérésekre került sor. A beavatkozások előkészítésének előrehaladásáról a 2023 végén megtartott ülésen kaphattak tájékoztatást a VÉF tagjai. Ugyanezen az ülésen történt meg a tagok visszajelzéseinek összegyűjtése és elégedettségük felmérése is, azon tagok körében, akik nem online módon töltötték ki a felmérés alapjául szolgáló kérdőívet.


A Fórumok működésével és sikerével kapcsolatban összegzésként elmondható, hogy 2022-ben két magyarországi mintavízgyűjtő területen megalakult egy-egy településeken átívelő, több szektort és érdekelti csoportot magába foglaló fórum, mely képes volt egy év leforgása alatt konszenzusos döntést hozni több tízmillió forint értékű, a klímaváltozás hatásait enyhítő, az azokhoz való alkalmazkodást elősegítő, természet alapú beruházásról.

A szavazati joggal bíró tagok, valamint a tanácsadó testület között hamar kialakult a bizalom és a jó együttműködés. Ennek, valamint a VÉF-folyamattal párhuzamosan a projekt keretében megvalósult szakmai eseményeknek, például tanulmányutaknak köszönhetően a résztvevő településvezetők ismeretei bővültek a vízgazdálkodással és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással kapcsolatban.

A tagság aktivitása a folyamat során végig fennmaradt, az ülések minden alkalommal határozatképesek voltak. A VÉF tagok körében végzett kérdőíves felmérésből az is kiderül, hogy a tagok további együttműködési hajlandósága kifejezetten magas, vagyis hosszútávon is hajlandóak elkötelezni magukat a fórum működése és céljai mellett.

További pozitívumként említhető, hogy mindkét mintaterületen több, **szakmailag megalapozott, a projekt céljaihoz illeszkedő, és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő projektjavaslat érkezett be, illetve fog megvalósulni** a helyi szereplők közös gondolkodásának és munkájának eredményeként.

A fórumok létszámát ugyanakkor nem sikerült növelni a folyamat során, **a helyben élő civilek nem kapcsolódtak be nagy számban a munkába.** A fórumok munkája jellemzően az ülések idejére korlátozódott, az ülések közt csak a helyszínek keresése, majd az ötletek értékelése zajlott. Ezen kívül a LIFE projekt egyéb eseményein is találkoztak a tagok. Ezzel együtt azt az elképzelést, amely szerint a fórum valójában egy interaktív folyamat és nem ülések egymást követő sorozata, csak részben sikerült megvalósítani.



A fentebbiekhez szükséges hozzátenni, hogy a közösségi döntéshozatal intézménye Magyarországon gyerekcipőben jár, a részvétel, az aktivizmus, és helyi ügyekbe történő bekapcsolódás terén is van lemaradásunk. Ezen tényezők megváltoztatása túlmutat a jelen esettanulmány keretein, viszont az alábbiakban összegyűjtöttünk néhány olyan javaslatot, amelyek meglátásunk szerint a jövőben növelhetik a hasonló döntéshozatali folyamatok és platformok működésének a hatékonyságát.

- A vízgyűjtő szintű fórumok mandátumát és működését érdemes a vízgazdálkodás mellett más, a klímaváltozást, **kék-zöld infrastruktúrát és a természeti erőforrásokat bármilyen formában érintő témákra** (tájhasználat, fenntartható gazdálkodás, európai uniós és hazai szabályok, források, vállalkozói ismeretek stb.) is **kiterjeszteni**.
- A **civil tagság kiválasztására** nagy hangsúlyt kell fektetni. Előzetesen fel kell mérni a célterületen már aktív, témával foglalkozó civil lakosságot és mindenképpen integrálni szükséges őket a VÉF folyamatába. A **gazdálkodók megnyerése az ügy kapcsán és bevonása a folyamatba szintén kulcsfontosságú**, hiszen Magyarországon a mezőgazdasági művelés alá bevont területek aránya kiemelkedően magas, ezért ha sikerül a földhasználókat megnyerni, azzal magas hozzáadott értékkel rendelkező projektek azonosítása és megvalósítása válik lehetségessé.
- A több települést összefogó tematikus fórumok – amilyen a VÉF is volt – esetében a különböző szakterületek (vízgazdálkodás, klímavédelem, területfejlesztés, természetvédelem) képviselőinek bevonása tanácsadói szerepkörben segíthet az ilyen szakemberekkel nem rendelkező kistelepüléseknek. A térségi (vízgyűjtő) szintű szerveződésbe a szakigazgatás szereplői jobban be tudnak kapcsolódni, mint alacsonyabb szinten.
- Az ülések napirendjének összeállításakor, illetve lebonyolításakor törekedni kell a **résztevők minél aktívabb bevonására**, frontális helyett interaktív jellegű ülések megtartására. Ennek érdekében élénk kommunikációt kell folytatni az egyes ülések között, amelyek között adott esetben több hónap is eltelhet.
- Javasoljuk, hogy **az ülések** – a megfelelő technikai feltételek rendelkezésre állása esetén – **hibrid formában kerüljenek lebonyolításra**, vagyis az üléseket közvetítsék valamilyen online felületen, az ülést ilyen formában követők számára pedig legyen biztosítva írásban történő kérdezési lehetőség.
- A részvétel és aktivitás szempontjából rendkívül fontos a **nyilvánosság**. Javasoljuk, hogy az ülésekhez kapcsolódó **minden dokumentum** (meghívó, napirend, jegyzőkönyv, jelenléti ív) **kerüljön fel a projektben résztvevő önkormányzatok honlapjára**, valamint a projekt hivatalos honlapjára, elérhetőségek feltüntetésével.
- Amennyiben a fórumban döntési jogköre is van, a fórumok mandátumának időtartamát érdemes úgy kialakítani, hogy **a döntés előkészítésére és a szakmai értékelésre szánt időmennyiség egyensúlyba kerüljön**. A fórumok működésének elején célszerű lehet sűrűbben megtartani a találkozókat, hogy sor kerüljön az ismerkedésre, a célok tisztázására, a szakmai felkészülésre és a szereplők közötti bizalom kiépítésére. Miután a tagok minden lényeges információt megkaptak, az ötletek beküldésére és kiértékeléséhez már hosszabb idő szükséges, az üléseket lehet ritkábban tartani, a beérkezett ötleteket



folyamatosan értékelni. A döntést követően a gesztorálást vállaló szervezet feladata, hogy egy későbbi ülésen visszajelezzon a tagoknak a megvalósítás előrehaladásáról és arról, hogyan hasznosul a döntésbe fektetett munkájuk.





Executive summary

This case study summarises the experiences of the so-called Multi-stakeholder Catchment Forum (in Hungarian: VÉF, hereafter: Forums or MCF) set up under the LIFE LOGOS 4 WATERS project "In cooperation for climate-conscious river basin management". It also discusses the further functioning and possible role of the Fora and makes suggestions to facilitate their further functioning. The document contains the 2 deliverables of the LIFE project in a single document, intending to produce more interesting and usable material.

This case study is aimed primarily at municipal leaders and professionals who are working to address the growing challenges of urban water management and the environment in the face of climate change, and who share our belief that effective solutions to transboundary problems require strengthened cooperation between municipalities.

In the second quarter of 2022, the MCFs were established in **two selected sample areas** in Hungary (the Sárközi I. main canal catchment area - **lowland sample area** and the Szilágyi and Gombás streams catchment area - **upland sample area**) as part of the LIFE LOGOS 4 WATERS project. The main objective of these fora is to develop the practical implementation of Natural Water Retention Measures (NWRM) with the involvement and cooperation of stakeholders in the river basin. In one of the two sample catchments (lowland), the alternation of dry and wet periods is the main water management problem, while in the other (hilly), flash floods after heavy rainfall in the settlements are the main water management problem.


The objective of the **MCF is to jointly identify, prioritise and promote the implementation of water-related climate risks**, problems and potential adaptation options that affect people living in the same small river basin, in an integrated manner, by channeling and taking into account the perspectives of all stakeholders.

The main task for the ESRF in 2022 was to identify potential locations and forms of interventions for natural water conservation solutions, propose and decide on a prioritised order of interventions by the end of the year. The Sárközi I main canal catchment area MCF could decide on investments worth €70,000, while the Szilágyi and Gombás streams MCF could decide on investments worth €100,000.

During the LIFE project, an independent facilitator was responsible for organising and moderating the meetings, coordinating the decision-making process, and acting as secretariat of the Forum.

In addition to the **voting members**, the MCF also included **non-voting members** who, as delegates from various professional organisations, formed a Support Advisory Board and helped to inform the decision.

Up to the time of this case study, the two MCFs met 6-6 times, 5 of which took place in 2022, while the 6th meeting took place a year after the decision. The first meetings focused on getting to know each other and the problems of water management and on professional preparation, while from the 3rd meeting onwards, the thinking started on possible interventions and their locations. Of the two sample catchments, one received a higher number of project ideas



proposing interventions on a distinctly smaller scale, while the other received a smaller number of project ideas with a larger spatial coverage.

Before voting on the order of interventions, the members of the Supporting Advisory Board visited the proposed sites and prepared short assessments for each project proposal in their respective fields. These individual evaluations were combined to produce a peer-reviewed ranking that helped voting members make a more informed decision during the voting process. **By the end of 2022, a prioritised ranking based on the votes of the MCF members had been established** for both sample catchments. Further detailed studies and measurements were carried out along the technical criteria defined by the experts, based on the resources available in the project, the timeframe available for implementation, and the project objectives. These were then used to select the interventions to be designed and authorised based on the Forum's ranking. The progress of the preparation of the investments was presented to the members of the MCFs at the meeting at the end of 2023. The same meeting was also used to collect feedback from members and to assess their satisfaction with the survey, among those who did not complete the questionnaire online.

As a conclusion of the successful operation of the MCFs, the cross-settlement, multi-sectoral, and multi-stakeholder forum established in 2022 in two sample water catchment areas in Hungary was able to reach a consensus decision on tens of millions of forints worth of nature-based investments in one year to mitigate and adapt to the impacts of climate change.


Trust and good cooperation quickly developed between the voting members and the advisory board. This, together with the technical events, such as study tours, that have been organised in parallel with the MCF process, have helped to increase the knowledge of the participating municipal leaders on water management and climate change adaptation.

Membership has remained active throughout the process, with a quorum at all meetings. A questionnaire survey of MCF members also shows that there is a very high level of willingness to continue to cooperate, i.e. to commit to the Forum's work and objectives in the long term.

Another positive aspect is that in both sample areas, several **technically sound project proposals have been submitted and will be carried out**, which are in line with the project objectives and promote climate change adaptation, as a result of the joint thinking and work of local people.

However, **the number of participants at the fora has not been increased during the process and local citizens have not been involved in large numbers**. The work of the forum was typically limited to the time of the meetings, with only the search for sites and the evaluation of ideas taking place between meetings. In addition, members met at other LIFE project events. However, the idea that the Forum was an interactive process rather than a series of meetings was not fully realised.

It should be added to the above that the institution of community decision-making in Hungary is in its infancy, with a backlog of participation, activism, and involvement in local affairs. Changing these factors is beyond the scope of the present case study, but we have collected below some suggestions that we believe could improve the effectiveness of similar decision-making processes and platforms in the future.

- 
- The mandate and functioning of the river basin level Forum should be extended to other topics besides water management, such as climate change, blue-green infrastructure and natural resources in all their forms (land use, sustainable management, EU and national rules, resources, entrepreneurial knowledge, etc.).
 - A strong emphasis should be put on the selection of the civil membership. The civil society already active in the target area and concerned with the issue should be identified beforehand and integrated into the process. Involving farmers in the process is also key, as the proportion of agricultural land under cultivation in Hungary is extremely high, so if land users can be attracted, it will be possible to identify and implement projects with high added value.
 - In the case of multi-municipal thematic forums, such as the MCF, the involvement of representatives from different fields (water management, climate protection, spatial development, nature conservation) can help small municipalities without such experts in an advisory role. At the regional level, the actors of the administration can be more involved than at lower levels.
 - When setting the agenda and organising meetings, efforts should be made to involve participants as actively as possible and to hold interactive rather than frontal meetings. To this end, there should be lively communication between meetings, between which several months may elapse.
 - We propose that – if the technical conditions make that possible - meetings should be held in a hybrid format, i.e. meetings should be broadcast online and those following the meeting should be able to ask questions in writing.
 - Publicity is essential for participation and activity. It is recommended that all documents related to the meetings (invitation, agenda, minutes, attendance sheet) are posted on the website of the participating municipalities and on the official project website along with the contact details of the personnel in charge.
 - If the forum has decision-making powers, the duration of the mandate of the forum should be designed to balance the time devoted to decision preparation and peer review. It may be useful to hold more frequent meetings at the beginning of the Forum's life in order to get to know each other, clarify objectives, prepare professionally and build trust between the actors. Once members have received all the relevant information, it takes longer for ideas to be submitted and evaluated, meetings can be held less frequently and the ideas received can be evaluated on an ongoing basis. Once the decision has been taken, it is the responsibility of the hosting organisation to report back to the members at a later meeting on the progress of the implementation and how the work invested in the decision has been used.

1. Bevezetés

A LIFE LOGOS 4 WATERS – Együttműködésben a klímatudatos vízgyűjtő-gazdálkodásért című projekt keretében a WWF Magyarország, mint a konzorcium tagja a Hétfa Kutatóintézetet bízta meg a **LOGOS 4 WATERS projekt során létrehozott Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórumok** működtetésének feladataival, facilitálásával. Jelen dokumentum a Fórumok felállítása óta eltelt időszak tapasztalatait foglalja össze, illetve javaslatokat fogalmaz meg a VÉF-ek további működésével, a részvételi döntéshozatal mechanizmusával és lehetséges szerepével kapcsolatban.

A dokumentum célja, hogy bemutassa azt a módszertant, ahogy egy adott vízgyűjtő területen osztozó települési önkormányzatok együtt dolgoztak egy síkvidéki és egy dombvidéki mintaterületen a vizekhez kötődő közös problémák mérséklése érdekében. Szeretnénk megosztani az olvasóval az e célból létrehozott Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórum működésének **tapasztalatait, jól vagy kevésbé jól működő elemeit és tanulságait**, segítve ezzel azon önkormányzati szereplők munkáját, akik a jövőben hasonló fórumot kívánnak létrehozni.

A dokumentumban ismertetjük a LOGOS 4 WATERS projektet, bemutatjuk a közösségi döntéshozatal elméleti háttérét és funkcióját, valamint a két mintavízgyűjtő területre vonatkozóan 1-1 alfejezetben a Fórumok felállításának, valamint tagjainak kiválasztásának módszertanát, szervezeti felépítését, valamint működtetési szabályait, ideértve az ülések szervezését, időpontjának kiválasztását, az egyes ülések tartalmát, valamint a közösségi döntéshozatal folyamatát és eredményét. Ezek után ismertetjük a VÉF tagok véleményét és meglátásait a Fórumok működésével kapcsolatban, amelyhez néhány személyes formában lefolytatott interjú, valamint az online és papír alapon kitöltött kérdőíves felmérés szolgál alapul. A dokumentum végén, a fentebbiek ismeretében összefoglaljuk a Fórumokkal kapcsolatos legfontosabb tapasztalatokat, valamint javaslatokat fogalmazunk meg annak jövőbeli lehetséges céljaival, illetve további működtetésével kapcsolatban.

1.1. A LIFE LOGOS 4 WATERS – Együttműködésben a klímatudatos vízgyűjtő-gazdálkodásért projekt bemutatása

A projekt koordináló kedvezményezettje a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium (2021. október 1.-jei indulásától 2023. december 31.-ig a Belügyminisztérium volt felelős a projekt koordinálásáért, majd 2024. január 1.-től a koordináló kedvezményezett feladatokat a kormányzati struktúraváltás okán a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium látja el, mint az önkormányzatokért felelős tárca.), **társult kedvezményezettként a következő szervezetek vannak jelen partnerként a projektben:**

- Bátya Község Önkormányzata
- Püspökszilágy Község Önkormányzata
- Klímabarát Települések Szövetsége
- Magyar Mérnöki Kamara
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem
- Országos Vízügyi Főigazgatóság
- WWF Magyarország Alapítvány



A projektben a végrehajtó partnerség mellett egy **Integrált Támogató Tanács** működik, amelyben az alábbi szakmai partnerek vesznek részt:

- Agrárminisztérium
- Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal
- Duna Múzeum
- HungaroMet Nonprofit Zrt., Nemzeti Alkalmazkodási Központ
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
- Magyar Tájépítészek Szövetsége
- Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Pest Vármegyei Kormányhivatal
- Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság

A projekt teljes költségvetése 3,76 millió euró, amelynek 55%-át az Európai Unió LIFE alapja támogatta, a Magyar Állam közel 41%-os társfinanszírozása mellett. A konzorciumi tagok által biztosított önerő 4,5%.

A projekt célkitűzéseit a kedvezményezett konzorcium a következőkben foglalta össze:

- Önkormányzatok klímaalkalmazkodásának és koordinációs képességének fejlesztése
- Vízyűjtő szintű önkormányzati és érdekelti együttműködés
- Természetes vízmegtartó megoldások (NWRM) alkalmazásának elterjedése
- Érintett ágazatok tudásbővítése
- Szemléletformálás – lakossági, helyi és központi döntéshozói
- Önkormányzati döntéstámogatói rendszerek, eszközök, jó gyakorlatok elérhetővé tétele
- Önkormányzatok forrásszerzési képességeinek fejlesztése
- Vízmegtartáson alapuló, integrált vízgazdálkodás szemléletének beépülése a tervezési és szabályozási mechanizmusokba
- Tapasztalatok és tudás megosztása

A projekt 2021. október 1-én indult, befejezésének tervezett időpontja pedig 2025. szeptember 30. A teljes projekt több munkacsomagból áll. Ezek közül az egyik 2 mintavízgyűjtőn természetes vízmegtartó megoldások gyakorlati megvalósítását célozza, a vízgyűjtőn található érintettek bevonásával és együttműködésével. Ezek gyakorlati megvalósítása **4 akció keretében történik:**

- A1 akció: Integrált természetes vízmegtartó megoldások tervezése alföldi mintavízgyűjtőterületen (Sárközi-I. főcsatorna) önkormányzati koordinációban
- A2 akció: Integrált természetes vízmegtartó megoldások tervezése dombvidéki mintavízgyűjtő területen (Szilágyi és Gombás patakok) önkormányzati koordinációban
- C1 akció: NWRM-ek demonstrációs jelleggel történő megvalósítása síkvidéki vízgyűjtőterületen a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás érdekében önkormányzati koordinációval

- C2 akció: NWRM-ek demonstrációs jelleggel történő megvalósítása dombvidéki vízgyűjtőterületen a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás érdekében önkormányzati koordinációval

Ezen akciók keretében **Bátya, valamint Püspökszilágy Község Önkormányzata több, kisléptékű vízgazdálkodási beavatkozást hajt végre a két mintaterületen.** Fontos kiemelni, hogy **a beavatkozások többsége nem Bátya és Püspökszilágy területén valósul meg, hanem a vízgyűjtő területén elhelyezkedő más településeken,** vagyis a beavatkozásokból nem csak a kedvezményezett önkormányzatok profitálnak. A beavatkozások így településhatárokon átlépve, egymásra épülve és rendszert alkotva tudják kifejteni hatásukat. Ez a felállás ugyanakkor több jogi, pénzügyi és szervezési feladatot is generált, melyek tisztázása érdekében mindkét mintaterületen együttműködési megállapodás aláírására került sor a VÉF tag önkormányzatokkal. **A beavatkozások egy részét a partnerség tagjai a benyújtott LIFE-pályázatukban azonosították már, amelyek megvalósításra is kerülnek, míg a beavatkozások további helyszíneinek azonosítása az érintettek bevonásával történt meg a két vízgyűjtő területen.** Az érintettek bevonása és a részvételen alapuló döntéshozatal a Fórumok felállítása révén történt meg.

A Fórumok működésével párhuzamosan megvalósultak **nemzetközi és hazai tanulmányutak** és kapcsolatépítő találkozók, amelyeken a VÉF-ek tagjai is részt vettek. Külföldi tanulmányútra 3 alkalommal került sor. 2022 júliusában az angliai Stroud-ban¹, 2022 novemberében a franciaországi Strasbourgban², míg 2023 szeptemberében Romániában³, a Nyárád-völgyben. Magyarországon belül Kaszón⁴ és Nagybajomban⁵ került sor tanulmányútra, 2022 augusztusában, illetve 2023 áprilisában. A tanulmányutak a VÉF működéséhez szorosan hozzátartoznak, mert a tagság képzését, szemléletformálását és közös munkára összekovácsolását, motiválását szolgálták.

A projekt céljairól, előrehaladásáról, elért eredményeiről, és aktuális eseményekről részletes információk találhatóak a LIFE LOGOS 4 WATERS projekt hivatalos honlapján: <https://lifelogos4waters.bm.hu/>.

¹ https://lifelogos4waters.bm.hu/wp-content/uploads/2023/02/UK_tanulmanyut_osszefoglalo_jelentes_deliverable.pdf

² https://lifelogos4waters.bm.hu/wp-content/uploads/2023/10/C4_Masodik-kulfoldi-tanulmanyut-osszefoglalo_2022.11.13-16.pdf

³ https://lifelogos4waters.bm.hu/wp-content/uploads/2024/03/C4_Harmadik_kulfoldi_tanulmanyut_osszef_Erdely.pdf

⁴ https://lifelogos4waters.bm.hu/wp-content/uploads/2022/09/Uti-beszamolo_Kaszo-networking_20220825.pdf

⁵ <https://lifelogos4waters.bm.hu/hirek/ii-nemzeti-kapcsolatepito-talalkozo-nagybajomban/>

2. A közösségi döntéshozatal elméleti háttere

A közösségi, vagy részvételi döntéshozatal legfontosabb funkciója, illetve hozzáadott értéke, hogy az érintettek bevonásával növelje a döntések megalapozottságát, illetve legitimálja azt. Az ilyen típusú döntéshozatal **hozzájárulhat a döntéshozók iránti, valamint magába a döntésbe vetett bizalom erősítéséhez.**

A részvételi döntéshozatalnak számos formája létezik. Az érintettek minél szélesebb körének bevonása tanulmányok szerint **fenntarthatóbb és igazságosabb döntésekhez** és eredményekhez vezetnek, mint a mainstream döntéshozatali folyamatok (Davies és White, 2012, és Berkes, 2010). Más kutatások azt emelik ki, hogy a policentrikus (tehát nem központosított) kormányzás hatékonyabban bánik a közös erőforrásokkal, **mivel szükségessé teszi a különböző szereplők együttműködését**, ezáltal megreformálja a felülről lefelé irányuló döntéshozatali folyamatokat. A részvételi döntéshozatalnak számos formája létezik, a VÉF-ek az úgynevezett *multi-stakeholder forum* (MSF, magyarul többszereplős fórum) kategóriába tartoznak, amely döntéshozatali forma az elmúlt időszakban megújult és kiemelt figyelmet kapott (Fowler & Beikart, 2017, illetve Sarmiento Barletti & Larson, 2019).

A multi-stakeholder forumok valójában olyan folyamatokat jelölnek, amelyek célzottan szervezettek és interaktívak. Céljuk, hogy összehozzák az érdekelt feleket, hogy részt vegyenek a párbeszédben, a döntéshozatalban, és annak végrehajtásában. A többszereplős fórumok legfőbb témáját a **közös problémák megoldását célzó intézkedések** jelentik, egy közös cél megvalósítása érdekében (Sarmiento Berletti et al., 2020). A többszereplős fórumok védik a helyi lakosságnak a fenntarthatóságban betöltött kulcsszerepét, és erősítik a részvételt, ezen keresztül a demokráciát (Tamara et al, 2021). A többszereplős fórumok mellett egyik legfontosabb érv, hogy **az érintettek és érdekelték számára felszólalási, meghallgatási és tárgyalási lehetőséget biztosítanak**, elősegítik a közös tervezést, a tudás átadását, és megnyitják az utat a különböző típusú kihívások megoldása előtt (Rondinelli & London, 2003, illetve Selsky & Parker, 2005). Az ilyen típusú döntéshozatali platformokat **gyakran alkalmazzák olyan komplex problémák – így az éghajlatváltozás hatásai, a vízgazdálkodás, a szegénység – megoldására, amelyeket egyetlen intézmény nem tud kiküszöbölni**, ezért különböző értékekkel és érdekekkel rendelkező szereplők bevonására van szükség (Sachs et al, 2010). Ezen különböző, gyakran egymással ellentétes érdekek összehangolása kihívást is jelenthet, és szükségessé teszi a folyamat szoros koordinációját. A többszereplős fórumok által hozott döntések jellemzően nem bírnak jogi kötőerővel, elmaradásuk pedig nem jár szankciókkal (Mena & Palazzo, 2012).

Ahogy a fentebbiekből látható, a multi-stakeholder forumokat világszerte egyre gyakrabban alkalmazzák természetmegőrzést, vízkormányzást, illetve szélesebb értelemben vett fenntarthatósággal kapcsolatos döntések meghozatalára. Az alábbi alfejezetben olyan hazai és (főként a környező országokban megvalósított, könnyebben adaptálható) nemzetközi jó gyakorlatokat gyűjtöttünk össze, ahol az állampolgárok közvetlen bevonása révén hoztak döntéseket a klímaváltozás enyhítését, illetve az ahhoz való alkalmazkodást elősegítő intézkedésekről.

2.1. Hazai és nemzetközi jó gyakorlatok

Az alábbi alfejezetben ismertetünk számos hazai és nemzetközi jó gyakorlatot a közösségi döntéshozatal folyamatáról annak érdekében, hogy bemutassuk, a hasonló kezdeményezéseknek és a közösségi kormányzásnak van létjogosultsága, akár a klímavédelem területén is, hiszen ez egy mindenkit érintő problémakörnek tekinthető.

Budapesti Közösségi Gyűlés

Budapest város első hivatalos közösségi gyűlésére 2020 szeptemberében került sor a fővárosi Városházán. A gyűlés tagjainak célja az volt, hogy egy innovatív, új módszerrel, **közösen keressék a választ a klímaváltozással kapcsolatos kihívásokra**. A gyűlés tagjai a legfontosabb, a Fővárosi Önkormányzat által megvalósítandó feladatoknak a következőket nevezte meg: egy épületenergetikai támogatási program kidolgozása (támogatottság: 97%), a zöldfelületek növelése (94%), és az agglomerációval összehangolt közösségi közlekedés fejlesztésének kérdése (91%). Erős támogatottságot élvezett (85%) többek között a csapadékvíz hasznosításáról szóló elképzelések megvalósítása.

A zöldfelületek növelésének célja a városi túlmelegedés elleni védekezés, jobb csapadékvíz-elvezetés, üvegházhatású gázok megkötése, élhetőbb lakókörnyezet (zajvédelem, por megkötése). Mindezt az utak menti sávok, terek füvesítésével, fásításával, őshonos vagy nem invazív fajtákkal tervezik elérni. Illetve, zöld falak és zöld tetők kialakításával, buszmegállók befuttatásával (pl. borostyánnal), belső udvarok és zajvédő falak zöldítésével. Továbbá, a belvárosi zöldterületet azzal tervezik növelni, hogy kompenzáció mellett a parkolóhelyeket csökkentik.

1. kép: Budapesti Közösségi Gyűlés



Kép forrása: demnet.hu

A csapadékvíz-hasznosítás és -visszatartás ösztönzésére készült javaslat lényege, hogy a lakóépületekre és környezetükre hulló csapadékvíz hasznosítása, visszatartása, elszivárogtatása és a lefolyási sebesség csökkentése a helyi adottságoknak megfelelően történjen. Mivel ezzel csökkenteni lehet az egyesített csatornarendszerre nehezedő terhelést, mérsékelni a villámárvizek veszélyét, ivóvizet lehet megtakarítani, valamint javítani lehet a helyi mikroklimát. Mindezt úgy

kívánják elérni, hogy a főváros szakértői támogatást nyújt a társasházaknak az adottságaiknak megfelelő lehetőségek és műszaki megoldások kiválasztásában. Illetve, a csapadékvíz-hasznosítást, -visszatartást támogató önkormányzati pályázatok indításával, beleértve a zöld tetők támogatását és a csapadékvíz közvetlenül befolyásoló megoldásokat (pl. puffer tartályok, vízáteresztő burkolatok, stb.) is. Továbbá a különböző tipikus beépítettségi zónákban pilot projekteket terveznek megvalósítani, melyeken bemutathatók és tesztelhetők az eltérő műszaki megoldások. A közösségi gyűlés a DemNet Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány koordinálásával, számos civil szakértő közreműködésével, és a brit Sortition Foundation, a European Climate Fund és a Fővárosi Önkormányzat támogatásával valósult meg.

Forrás: <https://demnet.hu/wp-content/uploads/2020/11/kozossegi-gyules-budapest-2020-demnet-report.pdf>

Miskolci Részvételi Program


Miskolcon a 100 Klímasemleges és Okos Város Misszió kapcsán az önkormányzat 2023-ban **öt klíma workshopon** számított a lakosság jelenlétére és ötleteire. A fórumokon olyan témákban várta a városlakók meglátásait mint például a város tereinek és kertjeinek biodiverzitása, a tudatos, együttműködő közlekedés vagy a körforgásos gazdaság, élelmiszerbiztonság, hulladékcsökkentés. A klíma workshopokon felvetődő javaslatokat a II. Miskolci Ötletmaratonon bontották ki a jelenlévők, amelyet a Dialóg Egyesület rendezett Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának közreműködésével.

A II. Miskolci Ötletmaratonon négy csapat dolgozott ki ötletből projekttervé négy olyan elképzelést, amelyekkel a miskolci polgárok és közösségek a várost környezeti szempontból élhetőbb helyé tehetik. A Versenyfutás a klímaváltozással alcímű rendezvényt 2022-ben és 2023-ban is megrendezte a város. A versenyben résztvevők arra a napjainkban – és főként a városokban jellemző – általános problémára kerestek megoldásokat, hogy a mesterségesen burkolt felületek gyorsítják a felmelegedési folyamatokat.

2. kép: Miskolci Részvételi Program



Kép forrása: miskolcioletmaraton.hu



Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata biztosította a résztvevőket, hogy a kidolgozott elképzeléseket figyelembe veszik majd a város klímaszerződésének tervezésekor. A II. Miskolci Ötletmaraton jó példaként szolgálhat arra, hogy azok a polgárok, akik nyitottak a cselekvésre egy jó célért, támogatókra és hasonlóan gondolkodó közösségekre lelhetnek.

Forrás: <https://www.miskolc.hu/aktualis/kozos-uton-a-klimasemlegesseg-fele>
;<https://miskolciotletmaraton.hu/az-otletmaraton-megmutatta-a-kozossegek-erejet-es-kreativitasat/>

Rusalka projekt, Szlovénia

Délkelet-Szlovéniában, a Temenica folyó árterén fekszik Trebnje városa, egy 15 000 lakosú település. Ezen a vidéki területen a folyó fontos szerepet játszik a helyi önkormányzat gazdasági, környezeti és társadalmi fejlesztési politikájában. 2022-ben a városi tanács megállapodott egy fontos folyó-revitalizációs projektbe történő beruházásról, amelynek célja a vízkészlet kezelésének megerősítése és fejlesztése. Ez a projekt a Rusalka nevet viseli, **egy közösség által irányított helyi fejlesztési kezdeményezés, amelynek célja a fiatalok oktatása a felelős vízkészlet-gazdálkodásra, miközben felhívja a közvélemény figyelmét a Temenica folyó térségének természeti és kulturális örökségére.** A projekt célja, hogy a nehezen elérhető csoportokat aktívan bevonva a helyi társadalmi kihívások kezelésébe, a közösségben kialakítsa a felelősségtudatot és a környezeti felelősségvállalást.

A Rusalka projekt révén a közösség által irányított helyi fejlesztést ösztönözve Trebnje önkormányzata társfinanszírozást biztosított az Európai Regionális Fejlesztési Alapból és a szlovén LEADER/CLLD programból. A projektet a STIK helyi akciócsoport irányítja, amely a következőkből áll: Trebnje önkormányzata, egy helyi általános iskola, Gorec – egy helyi vállalat, amely a kis szennyvíztisztító telepek területén rendelkezik szakértelemmel, illetve helyi nonprofit egyesületek. Továbbá a Ljubljana Egyetem civil szerepvállalása fontos volt ahhoz, hogy az önkormányzat és a helyi akciócsoport további támogatást és kapacitást kapjon a Rusalka megtervezéséhez és megvalósításához.

A projektgazdák szerint a **helyi szereplők bevonása a projekt egyik legfontosabb sikertényezője**, mert "a felülről lefelé irányuló vízgyűjtő-gazdálkodási tervek korlátaival ellentétben a kisebb vízgyűjtőkön mostanában a hatékonyabb vízgazdálkodást célzó, alulról jövő kezdeményezések fellendülésének lehetünk tanúi. Az érdekeltek és a víztestek mellett élő helyi lakosság megerősítése létfontosságú szerepet játszik ebben az új, alulról felfelé irányuló megközelítésben. A vízgazdálkodási erőfeszítések elfogadottságát és sikerét befolyásoló egyik kritikus tényező a vízzel kapcsolatos oktatás integrálása a tanulás minden szintjén, párosulva annak gyakorlati alkalmazásával a helyi közösségekben."

A Rusalka projekt beépült az új helyi fejlesztési stratégiába. Ez az eredmény rámutat a hosszú távú hatásra, amely a régió vízgazdálkodásának fejlődését idézi elő. A Rusalka annak bemutatására szolgál, hogy a közösség által irányított helyi fejlesztés hogyan képes hatékonyan ösztönözni a fokozatos változásokat a konkrét, helyhez kötött társadalmi kihívások - többek között a vízkészlet-gazdálkodás és a környezettudatosság - kezelése érdekében.

Forrás: <https://www.interregeurope.eu/find-policy-solutions/stories/empowering-local-communities-for-their-river-resources>

3. A Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórumok (VÉF) működtetésének tapasztalatai

3.1. A VÉF-ek alapelvei és céljai

A VÉF létrehozása azon a felismerésen alapul, hogy a víz folyása nem ismeri a közigazgatási határokat, ennél fogva számos olyan vízhez kapcsolódó klímakockázat és probléma érinti az azonos kisvízgyűjtőn élőket és dolgozókat, amelyek csak vízgyűjtő szintű koordinációval integrált szemléletű beavatkozásokkal mérsékelhetőek hatékonyan. 2022 elején a több települést magába foglaló vízgyűjtőkön a helyi érdekcsoportok, érdekelték bevonásával egy széles érintetti kört képviselő érdekegyeztető fórum (VÉF) felállítására került sor. A VÉF angol megfelelője az úgynevezett Multi-stakeholder Catchment Forum (MCF), amely – mint azt neve is mutatja – az érintettek széles körének bevonását célozza.


A Fórum célja, hogy az azonos kisvízgyűjtőn élőket érintő, vízhez kapcsolódó klímakockázatokat, problémákat és potenciális alkalmazkodási lehetőségeket közösen feltérképezze, priorizálja, és integrált módon történő megvalósításukat elősegítse, mindezt valamennyi érdekelt szempontrendszerének becsatornázásával és figyelembevételével.

A kedvezményezett konzorcium a pályázat benyújtásakor összeállított egy általános listát a Fórumok lehetséges tagjairól, delegáló szerveiről, amely később kiindulásként szolgált a Fórumok felállítására során:

- vízgyűjtőn érintett önkormányzatok (mind)
- területileg illetékes VIZIG
- területi vízgazdálkodási társulat (ha van)
- területileg illetékes nemzeti park igazgatóság
- helyi civil szervezetek képviselői (szervezetenként 1 fő, összesen max 2 fő)
- helyi gazdálkodók képviselői (2 fő)
- területileg érintett erdőgazdaság
- jelentős vízhasználó vállalatok a vízgyűjtőn (ha van ilyen)
- területi szennyvízkezelő/vízkezelő cég(ek)
- a projekt külső együttműködő szakmai partner szervezetei (egyedileg meghatározva)
- helyi köznevelési intézmények képviselői (max 2 fő)
- további jelentős helyi érintettek (pl. közútkezelő, öntözési közösség, stb.)
- releváns hatóságok képviselői – konzultációs szerepben

A VÉF a következő feladatokat hivatott ellátni:

- A projektben létesülő vízmegtartó beruházások megvalósításának nyomon követése és segítése.
- A potenciális vízmegtartó alkalmazkodást segítő **megoldások összegyűjtése, vizsgálata és priorizálása** a vízgyűjtőn.
- A priorizálás eredményeképpen olyan potenciális beavatkozásokat tartalmazó lista összeállítása a projektben rendelkezésre álló tartalék pénzügyi keret terhére, amely



megvalósítása a vízgyűjtő összes érdekeltjére nézve a legnagyobb hozzáadott értéket képviseli a klímaalkalmazkodás terén, és megvalósításuk illeszkedik a projekt keretei közé, hozzájárulva a célkitűzések eléréséhez.

- A projektben megvalósuló beruházások üzemeltetési rendjének közös meghatározása a hatályos (jogszabályi és hatósági) előírásoknak megfelelően. A projektek szervezésekor **a helyben kialakult viszonyok megismerése**, és az azokra való építés is kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a projektek a helyiek életében csak időszakosak, nem feltétlenül érhetnek el gyökeres változást a történetileg kialakult társadalmi hálózatokban.
- Földhasználati konfliktusok feltárása a vízgyűjtőn, és innovatív tájhasználati megoldások lehetőségeinek megvitatása.
- A már meglévő vízrendszer, műtárgyak üzemrendjének meghatározásában érintett felelős szervekkel való egyeztetés és azok harmonizálására az új létesítmények adta lehetőségekkel.
- További közös fejlesztési lehetőségek keresése.
- Kapcsolattartás a magasabb közigazgatási szinteken és a párhuzamos szinteken működő hasonló kezdeményezésekkel.
- A klímaalkalmazkodás, a természetre alapozott vízmegtartás fontosságának és a kisvízgyűjtő területén megvalósuló beavatkozások kommunikációja a lakosság és a különböző érdekcsoportok felé.
- Más vízgyűjtőkön hasonló tanácsok megalakulásának segítése és **tudásmegosztás**.

A VÉF-ek létrehozásával a cél a részvételi döntéshozatal volt, azonban a hatáskör átruházásának – ahogy minden hasonló esetben – itt is voltak objektív (intézményi és jogszabályi) korlátai. Ilyenek voltak a LIFE pályázatból fakadó szakmai célok és elvárások, az Európai Unió és a hazai finanszírozásból fakadó pénzügyi és adminisztratív szabályok, illetve az Önkormányzati törvényből, az önkormányzatok működéséből fakadó korlátok.

3.2. A Fórumok Szervezeti és Működési Szabályzata (SzMSz)

A VÉF ülések működtetési és titkársági feladatait a Fórumok működésének első 2 évében a Hétfa Kutatóintézet látta el. Az ülések időpontja, napirendje és szakmai tartalma Bátya és Püspökszilágy Község Önkormányzatával, valamint a konzorciumi tagokkal együttműködésben került kialakításra. Az ülések meghívóinak kézbesítéséért szintén a bányai és püspökszilágyi önkormányzat felelt.

A Fórumok működési rendjét azok saját **Szervezeti és Működési Szabályzata** (továbbiakban: SzMSz) határozza meg, amelyet a Hétfa Kutatóintézet a konzorciummal közösen készített el **külön-külön a két minta vízgyűjtőre**, és amelyet a tagok az alakuló ülés egyik napirendi pontjaként, egyszerű többségi szavazással fogadtak el. Az SzMSz elfogadására az első VÉF ülés első napirendi pontjaként került sor. Az SzMSz 8 fejezetet tartalmaz:

1. Általános rendelkezések
2. A VÉF feladata

3. A VÉF tagsága
4. A VÉF szervezeti struktúrája
5. A VÉF taggyűlése
6. A VÉF elnök
7. A Támogató Tanácsadó Testület
8. Záró rendelkezések

A LIFE LOGOS 4 WATERS projekt keretében csak olyan beavatkozások valósíthatók meg, amelyek a pályázat szakmai céljaihoz illeszkednek. **A Fórumok feladata ezzel összhangban olyan megoldások keresése volt, amelyek megfelelnek az alábbi feltételeknek:**

- természetalapúak és költséghatékonyak;
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgálják;
- településhatárokon átívelő, többféle előnyt biztosítanak vízgyűjtő szinten;
- kiegészítik egymást és a már azonosított természetes vízmegtartó megoldásokat;
- demonstrációs értékkel bírnak.

Az SzMSz tételesen tartalmazza a Fórum feladatait, ennek keretében, és a pályázati anyag szellemében a Fórum döntési jogkörébe utalja, hogy **a tagság által beérkezett javaslatok közül** kiválassza azokat a természetes vízmegtartó megoldásokat, amelyek a legnagyobb mértékben járulnak hozzá az érintett terület életminőségének javulásához, és a legnagyobb hozzáadott értékkel rendelkeznek a helyi közösség és a LIFE LOGOS 4 WATERS projekt szempontjából. Ennek értelmében **a Fórumoknak 2022. december 31-ig kellett határozatot hozni a projekt illetékességi területén a továbbiakban megvalósuló beavatkozásokról, amelynek finanszírozása a LOGOS 4 WATERS projekt költségvetésének terhére történik** majd, a projektben rendelkezésre álló keretösszeg erejéig.

A Fórumokat az elnök vezeti, legfőbb döntéshozó testülete pedig a taggyűlés. **A Fórum tagjai között szavazati joggal rendelkező, valamint szavazati joggal nem rendelkező, de tanácsadó jogkörrel rendelkező szakértők (Támogató Tanácsadó Testület) is megtalálhatók.** A tanácsadó testület tagjai saját hatáskörükön belül válaszolnak a szakmai kérdésekre és tudásukkal, tapasztalatukkal segítik a VÉF munkáját, illetve figyelemmel kísérik a projektben vállalt kötelezettségek mellett a hazai és a LIFE szabályok betartását is. Szavazati joggal az önkormányzatok-, a civil szervezetek képviselői, valamint a helyi gazdálkodók és vállalkozók rendelkeznek, míg tanácsadó jogkörrel a társult kedvezményezettek, valamint az Integrált Támogató Tanácsban (továbbiakban: ITT) résztvevő szakmai szervezetek képviselői.

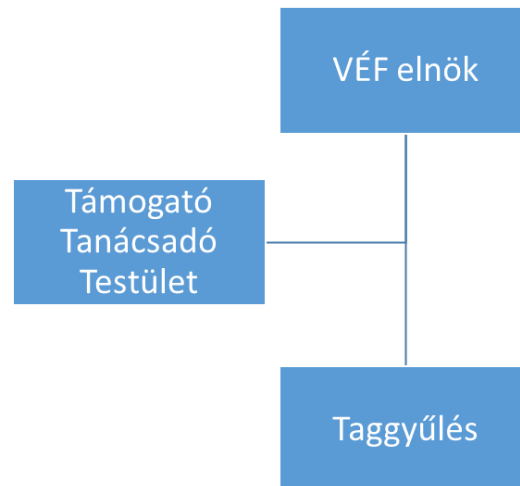
Az SzMSz értelmében új tagok felvételére írásban és szóban is van lehetősége a VÉF tagoknak, a döntés pedig az ülésen, egyszerű többséget igénylő szavazás keretében történik. A szavazati joggal rendelkező tagoknak lehetőségük van meghatalmazott útján képviseltetniük magukat az üléseken.

A Fórum elnöke:

- gondoskodik a VÉF ülések összehívásáról és megszervezéséről;
- megállapítja a határozatképességet;
- tájékoztatja a VÉF tagságot;
- kapcsolatot tart a LIFE LOGOS 4 WATERS projekt partnerség tagjaival;
- képviseli a VÉF-et a nyilvánosság felé.

A Fórumok döntéshozó testülete a taggyűlés, amelyet az elnök és a szavazati joggal, valamint tanácsadó jogkörrel rendelkező tagok alkotnak.

1. ábra A VÉF szervezeti struktúrája:



A Fórumok taggyűléseit az elnök hívja össze, az üléseket pedig független facilitátor vezeti le és koordinálja. A meghívókat és a napirendi pontokat a tagok, illetve a nagyobb nyilvánosság részére az ülés időpontja előtt legalább 1 héttel meg kell küldeni. A meghívókat az üléseket szervező önkormányzat teszi meg. A VÉF tagsága az ülés előtt írásban javasolhatja további napirendi pont(ok) felvételét, 3 nappal az adott ülés megkezdése előtt, továbbá előzetes kérdéssel fordulhat a Támogató Tanácsadó Testület felé.

A taggyűlés akkor határozatképes, ha a szavazati jogkörrel rendelkező tagok legalább 50%-a + 1 fő jelen van. A VÉF tagok a tervezetőséget elősegítendő, 3 nappal az ülést megelőzően kötelesek jelezni részvételi szándékukat. Amennyiben az ülés az előzetes visszajelzések alapján határozatképtelen lenne, úgy új időpont kerül kijelölésre. Amennyiben bármely VÉF tag egyéb elfoglaltság, vagy más indok miatt nem tud részt venni az adott ülésen, szavazati jogát írásbeli meghatalmazás révén is gyakorolhatja.

A taggyűlés a döntéseit egyszerű többséggel hozza, szavazategyenlőség esetében az adott napirendi pontot újra vitára kell bocsátani. A szavazás nyílt módon, kézfelemeléssel történik. A taggyűlésről nem szó szerinti, de részletes, és az elfogadott határozatokat szó szerint tartalmazó jegyzőkönyv készül, amelynek elkészítése a facilitátor feladata. A jegyzőkönyv végleges változata egy, a facilitátor és a konzorciumi tagok közötti belső egyeztetési kör után kerül kialakításra, majd kiküldésre a VÉF tagok számára, legkésőbb az ülést követő 7. napon.

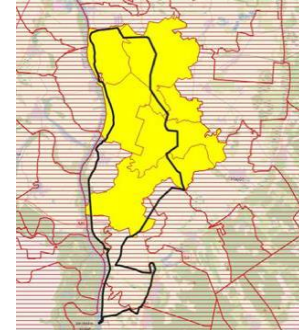
3.3. Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtője (síkvidéki mintaterület)

A vízgyűjtő mintaterület bemutatása

A mintavízgyűjtő terület egy vízhiányos és vízbő időszakok közötti egyenlőtlenségekkel küzdő Duna menti területen, a Sárközi-csatornarendszer mentén fekszik.

A vízgyűjtőn érintett települések a következők:

- Bátya
- Foktő
- Kalocsa
- Drágszél
- Dusnok



A VÉF tagok kiválasztásának módszertana

A VÉF tagok kiválasztása egy stakeholder-elemzésen alapult, amelyet az ESSRG Nonprofit Kft. végzett el 2021 végén – 2022 elején. Az érintett-elemzés célja az volt, hogy azonosítsa azokat a csoportokat és személyeket, akik hatással vannak a projekt megvalósítására vagy, akikre a projekt megvalósítása hatással van. Az érintettek azonosítása mellett cél volt a problémakörhöz való viszonyulásuk feltárása és megértése, illetve a bizalom megteremtése a projekt megvalósítási folyamata iránt. Az **érintettekkel interjúkat folytattak a kutatók**, ahol a vízgazdálkodást érintő problémákkal kapcsolatos tudásukról és viszonyulásukról kérdezték az alanyokat, akik további potenciális VÉF-tagokat ajánlhattak az elemzést végzők figyelmébe („hólabda-módszer”). Az interjúkat az elemzés készítői az aktuális járványügyi korlátozások miatt nagyobb részben telefonon bonyolították le.

Az érintett-elemzés során **összesen 30 interjú készült a vízgyűjtő érintettjeivel**, 6 településen. Az elemzés készítői 1 nem helyben élő szakértővel is készítettek további interjút.


Az interjúalanyok csoportok szerinti megoszlása a következő volt:

- önkormányzat: 6 személy
- gazdálkodók: 9 személy
- vállalkozók: 4 személy
- civil szervezetek: 4 személy
- helyi lakosok: 6 személy
- természetvédelem: 1 személy

Az elemzést végzők az interjúk elkészítése után **egy mátrixot készítettek a meginterjúvolt személyek támogatási, illetve együttműködési hajlandóságáról**, amely 4 kategóriába sorolta be a potenciális érintetteket. Ezen mátrix mentén az érintett-elemzés készítői 4 csoportot képeztek a felkeresett személyekből: ideális, megfigyelő, kritikus és szkeptikus.

A csoportokat pedig **5 szempont** alapján osztályozták: érintettség, befolyás, legitimitáció, sürgősség, tudás.

Mindezen szempontok alapján elvégezték az egyes érintettek és csoportok osztályozását, amely alapján **javaslatot tettek a VÉF tagjaira vonatkozóan**. Kötelező VÉF tagnak javasolták 5 település (Foktő, Bátya, Kalocsa, Dusnok és Drágszél) polgármestereit. További 5 személyt javasolt tagként



jelöltek meg, közülük 2-en Bátyáról, 1-1 személy pedig Kalocsáról, Fajszról és Dusnokról érkeztek. Az 5 javasolt tag közül 3-an gazdálkodók, 1 vállalkozó, 1 személy pedig egy civil szervezetet képvisel.

További 3 tagot támogató tagnak jelöltek ki, ők Bátyáról, Dusnokról, illetve Fajszról érkeztek.

A VÉF-ülések szervezése és működtetése

A Sárközi-I. főcsatorna VÉF-je 2022. április 26-án, **22 taggal alakult meg Bátyán**. A VÉF tagsága az alábbi módon állt össze.

- területileg illetékes önkormányzatok képviselői: 5 fő
- civil szervezetek képviselői: 2 fő
- helyi gazdálkodók, vállalkozók képviselői: 3 fő
- Támogató Tanácsadó Testület: 12 fő

Szavazati joggal a Sárközi-I. főcsatorna VÉF esetében 10 fő rendelkezik, vagyis a határozatképességhez 6 fő jelenléte szükséges, az egyszerű többség megszerzéséhez 6 szavazat szükséges.

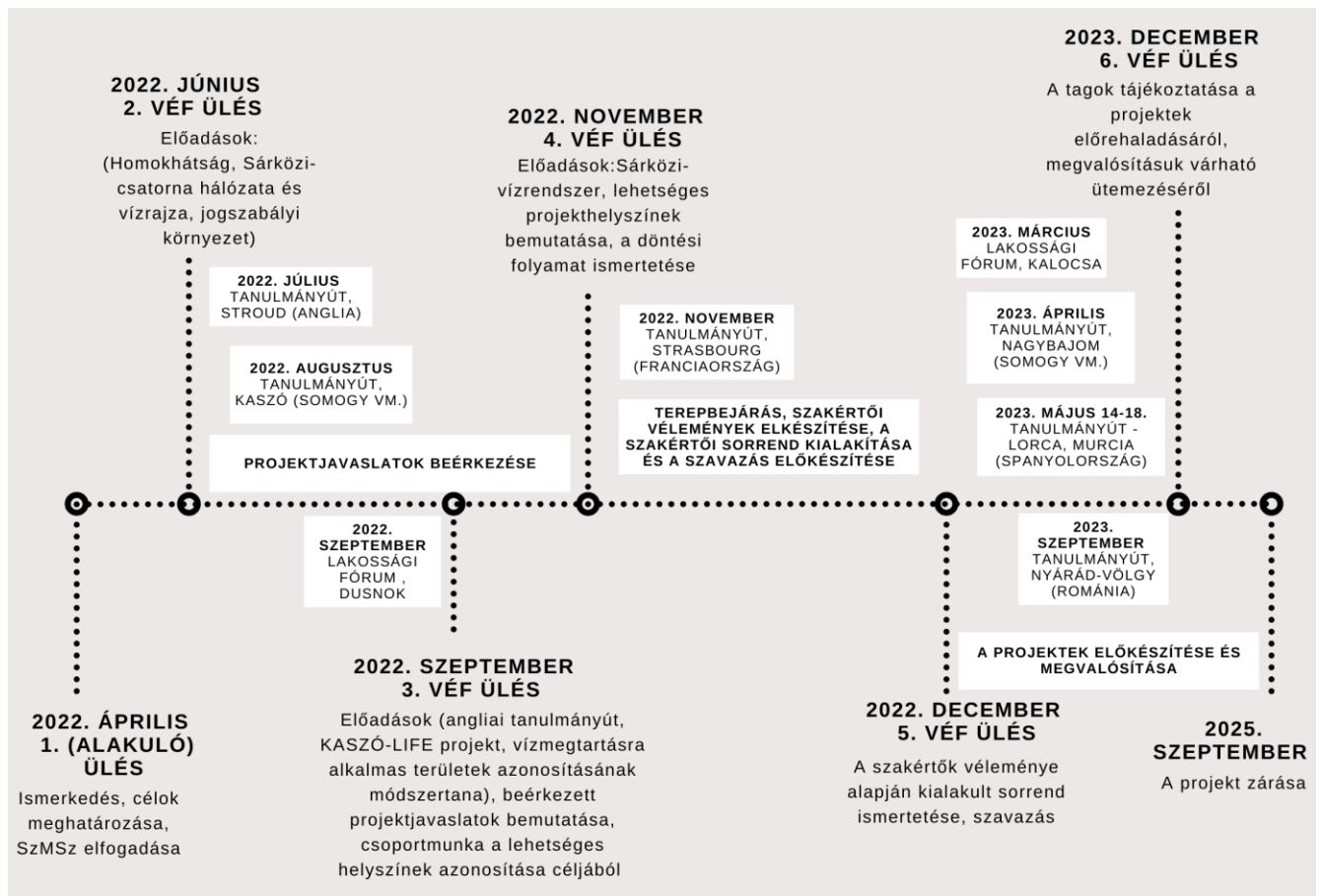
A VÉF elnöke Bátya község polgármestere, megbízatása a projekt végéig (2025. szeptember 30-ig szól).

A vízgyűjtőn működő VÉF-nek 2022. december 31-ig kellett döntést hoznia arról, hogy mely helyszíneken milyen típusú beavatkozások valósuljanak meg a rendelkezésre álló **70 ezer eurós összegből**. A következő alfejezetben bemutatjuk, hogy milyen tartalommal zajlottak a VÉF ülések, illetve, hogy a tagok milyen lépések mentén jutottak el a 2022 végén meghozott döntéshez.

A VÉF-ülések tartalma és a döntési folyamat bemutatása

A Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtőjén működő **VÉF 2022-2023 során összesen 6 alkalommal ülésezett**. 5 ülésre 2022-ben került sor, míg a 6. alkalomra egy év kihagyással, 2023 decemberében. Az alábbi alfejezetben röviden ismertetjük a VÉF működésének folyamatát, beleértve az egyes ülések tartalmát és összefoglalóját, illetve az ülések közti munkát. Az egyes ülések tartalmának bemutatását egy-egy sávdiaagrammal is kiegészítettük, ahol az aktuális ülésen résztvevők megoszlását ábrázoltuk aszerint, hogy milyen minőségükben vettek részt az ülésen.

2. ábra: A Sárközi-I. főcsatorna VÉF működésének és döntési folyamatának bemutatása



1. VÉF ülés

Időpont	2022. április 26. 10:00
Helyszín	Bátyai Faluház – Könyvtár, Információs és Közösségi Hely
Résztevők száma	25 fő
Résztevők megoszlása	<p>5 7 4 9</p> <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A kiválasztandó projektek szempontrendszerének bemutatása - Belügyminisztérium, Önkormányzati Koordinációs Iroda 2. Természetes vízmegtartó megoldások bemutatása - WWF Magyarország 3. A LIFE LOGOS 4 WATERS projekt bemutatása - Bátya Község Önkormányzata 4. SzMSz megvitatása, elfogadása 5. Kérdések- válaszok a projekttel és a VÉF-fel kapcsolatban

Előrehaladás, az ülés eredményei

Az előadások elhangzása után a tagoknak lehetőségük volt kérdezni mind az előadóktól, mind a Támogató Tanácsadó Testület jelenlévő tagjaitól. A beszélgetés során a résztvevők egyetértettek abban, hogy **a területnek a használaton kívülre került csatornák sűrű hálózata miatt kiváló adottságai vannak a vízmegtartáshoz**, ami nagy segítséget jelenthet a szántóföldi és konyhakerti növénytermesztés szempontjából. Az egyre sűrűbbé váló aszályos időszakok miatt a térség legfontosabb terménye és márkája, a fűszerpaprika termesztése is veszélybe került.

Az alakuló ülés végén a VÉF taggyűlése a jelenlévő 9 szavazati joggal rendelkező tag egyhangúlag **elfogadta a VÉF saját SzMSz-ét**, amely így aznap hatályba is lépett.

3. kép A Sárközi-I. főcsatorna VÉF alakuló ülése:



Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

2. VÉF ülés

Időpont	2022. június 14. 10:00								
Helyszín	Bátyai Faluház – Könyvtár, Információs és Közösségi Hely								
Résztvevők száma	17 fő								
Résztvevők megoszlása	<table><tr><td>4</td><td>6</td><td>3</td><td>4</td></tr><tr><td>Önkormányzati tag</td><td>Tanácsadó testületi tag</td><td>Civil tag</td><td>Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</td></tr></table>	4	6	3	4	Önkormányzati tag	Tanácsadó testületi tag	Civil tag	Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)
4	6	3	4						
Önkormányzati tag	Tanácsadó testületi tag	Civil tag	Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)						
Napirendi pontok	1. Vízmegtartó megoldások a Homokhátság területén - Dongér-Kelőér Vize Egyesület 2. A helyi kisvízgyűjtő csatornahálózata, vízrajza - ADUVIZIG								

	3. Kérdések- válaszok a projekttel és az előadásokkal kapcsolatban
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az ülés első felében ismét előadásokat hallhattak a résztvevők, más, Magyarországon megvalósított vízmegtartó megoldásokról, valamint a mintaterület vízrajzáról. Az előadások után interaktívabb rész következett, az ennek során elhangzott legfontosabb megállapítások a következők voltak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bátyán van egy csatornarendszer, amely a belvíz elvezetésére szolgál, azonban erre már rég nincs szükség, mivel olyan alacsony a talajvízszint. Helyre kellene állítani a csatornákat, amelyek a mezőgazdasági területek mentén folynak annak érdekében, hogy a gazdák felszíni vízből és ne rétegvízből öntözzék a terményeiket. • Földosztáskor az árkok az önkormányzatok tulajdonába kerültek. Praktikus lenne egy olyan szabályozási környezet, hogyha vízvisszatartó beavatkozásokat akarnak végrehajtani, akkor ne kelljen végigmenni a teljes engedélyeztetési folyamaton. • Az illetékes vízügyi igazgatóságnál egyre alacsonyabb a közfoglalkoztatotti létszám – a munkaerőpiaci trendeknek megfelelően -, amely azt eredményezi, hogy a csatornák karbantartását nem tudják olyan hatékonyan elvégezni mint eddig. • A vízgyűjtő területen végbemenő vízmegtartó beruházások többcélúak: elsődleges szempont a vízvisszatartás, de igyekeztek olyan beruházásokat kiválasztani, amelyek vagy visszaállítják a vizes élőhelyeket, vagy közösségformáló funkciót is betöltenek. • A jogszabályi környezet sok esetben elavult és nehezen változik. <p>Az ülés zárásaként a jelenlévők megállapodtak abban, hogy a VÉF tagjai összegyűjtik azokat a szabályozásokat, amelyeket észszerűtlennek és/vagy elavultnak tartanak, mindezekkel kapcsolatban pedig megoldási javaslatokkal is előállnak. A tagok számára erre 3 hétig volt lehetőség. Elkezdődött továbbá a projektek kiválasztásáról szóló döntés előkészítése is, az ülést követően ugyanis megnyílt a lehetőség a projektjavaslatok írásban történő beküldésére is. Ez a két elem a VÉF-ek taggyűlésen kívüli, állandó és interaktív jellegét kívánta erősíteni</p>

Lakossági fórum, Dusnok (2023. szeptember 6.)

A 2. és 3. VÉF ülés között Dusnokon lezajlott egy lakossági fórum is, ahol a résztvevők a LOGOS 4 WATERS projekt céljairól hallhattak előadásokat, és Dusnok szerepvállalásának fontossága is szóba került. Az előadások után a résztvevők aktívan bekapcsolódhattak a munkába, elmondhatták véleményüket, tapasztalatukat a témával kapcsolatban. A polgármester továbbá megkérte őket arra, hogy helyismeretüket és tapasztalatukat felhasználva segítsenek a vízmegtartásra alkalmas területek felkutatásában.

4. kép: Lakossági fórum Kalocsán



Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

3. VÉF ülés

Időpont	2022. szeptember 27. 10:00
Helyszín	Bátyai Faluház – Könyvtár, Információs és Közösségi Hely
Résztevők száma	24 fő
Résztevők megoszlása	<p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Angliai tanulmányút tapasztalatainak bemutatása - Bátya Község Önkormányzata 2. KASZÓ-LIFE projektlátogatás tapasztalatainak bemutatása - Országos Vízügyi Főigazgatóság 3. Vízmegtartásra alkalmas területek azonosításának elmélete és gyakorlata - WWF Magyarország 4. Dusnoki és drágszéli lehetséges projekthelyszínek bemutatása – Dusnok Község Önkormányzata és Bátya Község Önkormányzata 5. Kérdések-válaszok: javasolt jogszabályváltoztatások, javasolt projekthelyszínek, beavatkozási területek kiválasztásának szempontrendszere 6. Csoportmunka a további lehetséges projekthelyszínek azonosítása céljából
Előrehaladás, az ülés eredményei	Az ülés első felében a tagok tájékoztatása, szakmai felkészítése volt a cél , hogy helyismeretüket felhasználva érdemben be tudjanak kapcsolódni a projetszempontoknak megfelelő, természetes vízmegtartó

megoldások potenciális helyszíneinek az azonosításába. A második részben **elkezdődött a tagok ötleteinek összegyűjtése a beavatkozási helyszínekre facilitált csoportmunka keretében.** A jelenlévőket két csoportra osztották, majd nagyméretű, nyomtatott légifotók segítségével közösen gondolkodtak a további lehetséges projekthelyszínekről.

A felmerült ötleteket a facilitátorok az ülés jegyzőkönyvében rögzítették. A javasolt helyszínek tulajdonviszonyaival kapcsolatban a résztvevők nem rendelkeztek pontos tudással, ezek felderítését az önkormányzatok vállalták magukra. További tanulsága volt a csoportmunkának, hogy **fontos volna a gazdálkodók bevonása,** tekintettel tekintettel egyrészt a mezőgazdasági művelés alá bevont területek magas arányára a térségben, másrészt a projektnek való megnyerésükkel lehetségessé válna új beavatkozási területek azonosítása és további beavatkozások megvalósítása.

5. kép: A lehetséges beavatkozási helyszínek azonosítást célzó csoportmunka a Sárközi-I. főcsatorna VÉF harmadik ülésén




Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

A projektjavaslatok begyűjtése

Az üléshez kapcsolódó dokumentumokat (jegyzőkönyv, prezentációk, jelenléti ív) 2022. október 11-én kapták meg a VÉF tagok. Ebben az utánkövetést szolgáló e-mailben került kiküldésre a **projekt adatlap sablonja is, amelyeken keresztül a tagoknak lehetőségük nyílt a projektjavaslataik beküldésére.** A projekt adatlapon a javaslatokkal kapcsolatban a következő információkat kellett röviden feltüntetni:

- a javasolt projekt pontos helyszíne;
- a tervezett beavatkozás bemutatása;
- a tervezett beavatkozás milyen vízgazdálkodással kapcsolatos problémára ad választ;
- a beavatkozást akadályozó tényezők;
- a projekt becsült költségigénye.

4. VÉF ülés

Időpont	2022. november 8. 10:00
Helyszín	Bátyai Faluház – Könyvtár, Információs és Közösségi Hely
Résztevők száma	23 fő
Résztevők megoszlása	 <p>A horizontal bar chart showing the distribution of participants. The bar is divided into four segments: 5 (Government member), 7 (Advisory Committee member), 2 (Civil member), and 9 (External participant). Below the bar are four circles corresponding to the categories: Önkormányzati tag, Tanácsadó testületi tag, Civil tag, and Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő).</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none">1. Sárközi-vízrendszer bemutatása - ADUVIZIG2. A lehetséges projekthelyszínek bemutatása - Bátya Község Önkormányzata3. A következő 1 hónap munkaterve – Hétfa Kutatóintézet4. Az értékelés és kiválasztás folyamatnak bemutatása - Hétfa Kutatóintézet
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az ülés legfontosabb funkciója az volt, hogy a tagság megismerkedhessen a beérkezett projektjavaslatokkal és az értékelési és kiválasztási folyamatról és annak tervezett ütemezésével.</p> <p>A döntés meghozatalára még körülbelül egy hónapja volt ekkor a tagoknak, ám az előző ülés óta új projektötlet nem érkezett be. Az ismertetőben elhangzott, hogy a meglévő projektjavaslatok értékelését a Támogató Tanácsadó Testület tagjai végzik el, egy általuk belső körben kidolgozott, ám minden VÉF tag által véleményezhető értékelési szempontrendszer alapján minden egyes projektjavaslatra vonatkozóan.</p> <p>Az ülés végén meghatározásra került az utolsó 2022-es ülés közelítő időpontja annak érdekében, hogy a tagok időben informálva legyenek a döntéshozatal időpontjáról.</p>

Szakértői előkészítő munka

2022 utolsó VÉF ülését hosszas **előkészítő munka** előzte meg. A 4. és 5. VÉF ülések között eltelt időszakban a **Támogató Tanácsadó Testület tagjai bejárták a beérkezett projekjavaslatok helyszíneit, a megadott szempontrendszer alapján elkészítették azok értékelését.** A terepbejáráson résztvevő szakértők 7 szempontból értékelték a lehetséges beavatkozási helyszíneket:

- vízmegtartó hatás
- ökológiai érték
- közösségi hatás
- a fizikai beavatkozás léptéke, az alkalmazott megoldás természetközelsége
- fenntartás, üzemeltetés, monitoring
- költségbecslés
- partnerség, tulajdonviszonyok, földhasználati viszonyok

A beérkezett **11 javaslat közül 6 projekt a tulajdonosi, vagy területi viszonyok miatt nem tűnt megvalósíthatónak**, a szakmai testület ezért a fennmaradó 5 projektet értékelt. Az egyéni szakterületi értékeléseket az ADUVIZIG, a Bányai Önkormányzat, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, a Magyar Mérnöki Kamara, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a HungaroMet Nonprofit Zrt. Nemzeti Alkalmazkodási központ, az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a WWF Magyarország végezte el. Ezeket az értékeléseket foglalta össze a Hétfa egy közös szakértői állásfoglalás keretében, ez alapján jöttek létre a projektértékelő lapok. A beavatkozási helyszíneket a szakértő tagok jellemzően saját szakterületükkel kapcsolatban értékelték részletesen, de az értékelésekben természetesen előfordultak átfedések, valamint egymásnak ellentmondó érvek is. Ebből kifolyólag a szintetizált szöveges értékelések elkészítése során a **projekthelyszínek mellett és ellen szóló érvek kihangsúlyozásán**, az egymással esetleges ellentétes **érvek bemutatásán**, valamint a további tisztázandó kérdések ismertetésén volt a fő hangsúly. Ezek az információk mind szerepeltek a VÉF tagok által megismert értékelőlapokon.

6. kép: A lehetséges beavatkozási helyszínek terepbejárása Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtőjén



Kép forrása: LIFE LOGOS 4 WATERS projekt


A szöveges értékelés mellett a szakértő tagok 1-től 5-ig tartó skálán osztályozták a projektjavaslatokat. A szöveges értékelések szintézisét, illetve a pontszámok összesítését, ez alapján pedig a beavatkozási helyszínek javasolt sorrendjét a Hétfa Kutatóintézet készítette el. Az ülést megelőzően a Hétfa a konzorciumi tagok előtt zárt körben ismertette a pontszámok alapján kialakult sorrendet, ennek megvitatása után pedig kialakult az a végleges sorrend, amelyet a szintetizált értékelésekkel egyetemben Bátya Község Önkormányzata a VÉF szavazati joggal bíró tagjai rendelkezésére bocsátott, annak érdekében, hogy a tagok minél megalapozottabb döntést hozhassanak a beavatkozásokkal kapcsolatban.

A szakértők által kialakított sorrend a következőképpen alakult:

1. hely: Drágszél – holt meder
2. hely: Dusnok – Vajas foktó, öntözőárok, átereszek
3. hely: Drágszél – nádas, régi tó

- 4. hely: Dusnok – kertek végi záportározó
- 5. hely: híd melletti terület

5. VÉF ülés

Időpont	2022. december 8. 10:00
Helyszín	Bátyai Faluház – Könyvtár, Információs és Közösségi Hely
Résztevők száma	22 fő
Résztevők megoszlása	 <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Összegzés a beérkezett projektjavaslatokról és a szakmai szervezetek állásfoglalásának ismertetése - Hétfa Kutatóintézet 2. A szakmai szervezetek állásfoglalásainak megvitatása 3. Írásbeli szavazás a kiválasztott projektek sorrendjéről 4. Az írásbeli szavazás végeredményének kihirdetése és megvitatása 5. Szavazás a prioritizált lista jóváhagyásáról
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az ülésen a résztvevők megismerhették a szakértői értékelések alapján felállított szakértői sorrendet, szavazni azonban saját belátásuk és preferenciáik alapján szavaztak. 4. napirendi pontként a tagok reflektálhattak a szakmai szervezetek állásfoglalásaira, illetve kiegészíthették azokat saját tapasztalataikkal és információikkal. Ezt követően került sor az írásbeli szavazásra. A 10 szavazati joggal bíró tag közül 9 volt jelen (személyesen, vagy meghatalmazott révén), így a VÉF elnöke megállapította a határozatképességet.</p> <p>A tagok 5 darab projektjavaslatról szavazhattak. A szavazati joggal bíró tagoknak ezt az 5 projektet kellett saját belátásuk szerint sorrendbe állítani. Előzetesen az 5 helyezés mindegyikéhez pontszámok lettek rendelve, olyan módon, hogy azok megfelelően jelezzék a helyezések közötti különbséget, ezáltal minimalizálva a holtverseny kialakulásának lehetőségét. A szakértők által kialakított sorrend ismertetése után a tagok írásban, a kezükhöz kapott szavazólapon anonim módon adhatták le szavazatukat a sorszámozott szavazólapon (lásd 3. kép). A leadott szavazatokat a Hétfa munkatársai egy erre a célra előre elkészített, képleteket tartalmazó Excelben rögzítették, amely az egyes projektekre érkezett pontszámokat összesítette, ezáltal kialakítva a VÉF tagok által megállapított sorrendet.</p>



LIFE20 CCA/HU/001604

<https://lifelogos4waters.bm.hu>

ÖSSZESÍTETT PROJEKTÉRTÉKELÉS

1. Projektötlet alapadatai

Vízgyűjtő terület neve: (püspökszilágyi/bátyai)	Bátyai vgy
Település neve:	
Projekt sorszáma (adatlap szerint):	

2. Összesítő táblázat

Értékelő szervezet neve	Pontszám	Helyezés
Magyar Mérnöki Kamara		
Nemzeti Közszolgálati Egyetem		
Nyugat-Balkán Zöld Központ		
Országos Vízügyi Főigazgatóság		
Bátya Önkormányzata		
WWF Magyarország		
ÁTLAG		

3. Szöveges értékelés

Vízmegetartó hatás
Ökológiai érték
Közösségi hatás
A fizikai beavatkozás léptéke, az alkalmazott megoldás természetközelsége
Fenntartás, üzemeltetés, monitoring
Költségbecslés
Partnerség, tulajdonviszonyok, földhasználati viszonyok





LIFE20 CCA/HU/001604

<https://lifelogos4waters.bm.hu>

Szavazólap sorszáma:

Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtő területén felállított Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórum

Ülés helyszíne: Bátya Faluház (6351 Bátya, Rákóczi út 2.)

Ülés időpontja: 2022. december 13. (kedd) 10 óra

SZAVAZÓLAP

Segédlet a sorrend összeállításához

Projekt sorszáma	Település neve - projekt helyszíne	Helyezés	Pontszám
Projekt 1.	Drágszél – nádas, régi tó	1.	10 pont
Projekt 2.	Drágszél – holt meder	2.	7 pont
Projekt 3.	Dusnok – Vajas foktő, öntözőárok, átereszek	3.	5 pont
Projekt 6.	Dusnok – kertek végi záportározó	4.	2 pont
Projekt 9.	Dusnok – híd melletti terület	5.	1 pont

Kérjük saját preferenciái alapján állítsa sorrendbe az értékelt projektjavaslatokat!

Helyezés	Projekt sorszáma
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	



A VÉF tagok szavazásának eredményeként kialakult sorrend

A VÉF tagok szavazataiban bár voltak eltérések, **az általuk kialakított végső sorrend végül megegyezett a szakmai testület állásfoglalásai alapján összeállított sorrenddel**. A kialakult sorrendről szóló szavazásnál 8 szavazati joggal bíró tag volt jelen, közülük 7-en igennel szavaztak a sorrend elfogadására, 1 személy pedig tartózkodott a szavazás során, vagyis a tagok elfogadták a felállított prioritizált projektlistát. A szavazás végeredménye így a következőképpen alakult:

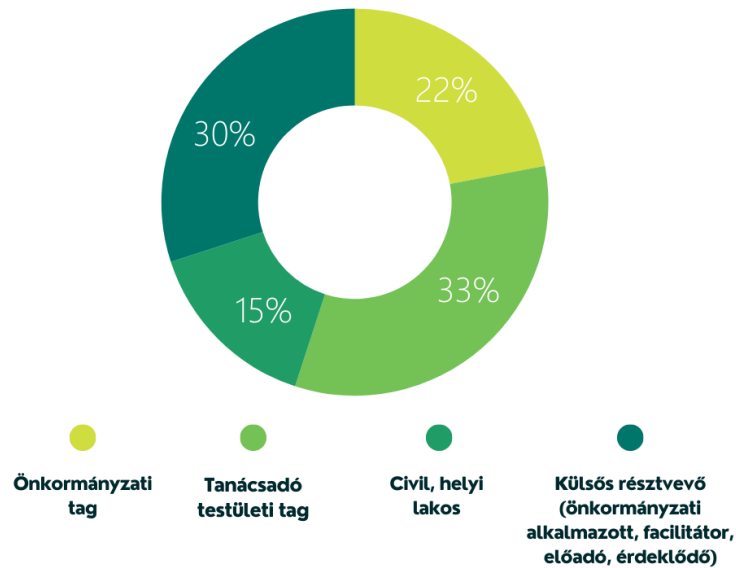
1. hely: Drágszél – holt meder (69 pont)
2. hely: Dusnok – Vajas foktő, öntözőárok, átereszek (62 pont)
3. hely: Drágszél – nádas, régi tó (53 pont)
4. hely: Dusnok – kertek végi záportározó (30 pont)
5. hely: híd melletti terület (10 pont)

9. kép: Sárközi-I. főcsatorna VÉF ötödik ülése



Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

3. ábra: A Sárközi-I. VÉF ülésein a résztvevők átlagos megoszlása (átlagos létszám: 22 fő)




Az 5. és 6. ülés közötti időszak előrehaladása

Az 5. és 6. VÉF ülés között eltelt időszakban Kalocsán 2023. 03. 02-án **lakossági fórum** megrendezésére került sor. A fórum szakmai előadásokkal kezdődött, melyet a Koordináló Kedvezményezett (akkori Belügyminisztérium) és WWF munkatársai tartottak, ezt követően Bátya község polgármestere tájékoztatta a hallgatóságot a projekt céljairól és állásáról. A fórum nagyszámú érdeklődőt vonzott, a hallgatóság kérdései pedig jellemzően arra vonatkoztak, hogy a megvalósuló fejlesztéseknél szem előtt lesznek-e tartva a környezetvédelmi szempontok és a helyi lakosság akarata. A fórum előadói válaszukban kiemelték, hogy a partnerség számára kiemelten fontos a meglévő élőhelyek védelme, újak kialakítása, valamint egy élhetőbb környezet megteremtése a helyi közösségek számára.

Az 5. és 6. ülés közt eltelt időben **a megvalósulási projekthelyszínek műszaki dokumentációjának elkészítésén és az engedélyeztetésen volt a sor**, amely szinte mindegyik projekthelyszín esetében elkészült. Figyelembe véve a projektben rendelkezésre álló keretösszeget, elsőként a VÉF által előre sorolt beavatkozási területek részletes műszaki vizsgálata kezdődött el a bátyai önkormányzat által megbízott szakértőkkel. Az 1. helyre sorolt helyszínen (Drágszél - holt meder) a beavatkozás szükségességét a műszaki feltárás is megerősítette, tehát itt elindult a tervezés. Elsőként a bátyai önkormányzat elkészítette a terület ökológiai terveit, majd a beavatkozások engedélyes terveit. Az elkészült tervekben látszódott, hogy a rendelkezésre álló forrásból a VÉF által második helyre sorolt drágszéli helyszínen nem fog tudni megvalósulni a projekt keretében, így a VÉF által hátrébb sorolt dusnoki helyszínek részletesebb vizsgálata vette kezdetét. A vizsgálatok alapján megállapították, hogy a dusnoki helyszíneken infrastrukturális beavatkozások nélkül is jó vízmegtartású területek találhatóak, így az a döntés született, hogy a településen a projekt keretében nagyobb hozzáadott értéke lenne egy szemléletformálást és tudásátadást célzó tanösvény kialakítására. A következő VÉF ülést az engedélyek megérkezésének idejére tűzték ki, és mivel a hatósági eljárás elhúzódott, ezért csak 2023 decemberében került rá sor.

A két ülés közt eltelt időszakban kezdődött el a Fórumok működésének szakértői értékelése egy kérdőíves felmérés keretében, melynek eredményeit jelen szakértői dokumentum 4. fejezetében értékeljük ki részletesen. A felmérés a VÉF szavazattal bíró tagjainak és a Tanácsadó Testületben részt vett szakértők körében zajlott, a kérdőív kitöltésére online és papír alapon is lehetőség volt.

6. VÉF ülés

Időpont	2023. december 13. 10:00
Helyszín	Bátya
Résztevők száma	22 fő
Résztevők megoszlása	 <p>A horizontal bar chart showing the distribution of participants. The bars are colored in shades of green and yellow. The segments are labeled with numbers: 3, 8, 2, and 9. Below the bars are four colored circles corresponding to the categories: yellow for 'Önkormányzati tag', light green for 'Tanácsadó testületi tag', medium green for 'Civil tag', and dark green for 'Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)'.</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A kiviteli tervek bemutatása - Bátya Község Önkormányzata 2. Közbeszerzéssel, kivitelezéssel kapcsolatos folyamatok ismertetése - Bátya Község Önkormányzata 3. Kérdések - válaszok 4. A VÉF eddig működésének megvitatása, a VÉF tagok tapasztalatainak becsatornázása - Hétfa Kutatóintézet 5. Jövőbeni célok kijelölése a VÉF kapcsán
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az ülésen 22 fő vett részt, sikerként könyvelhető el tehát, hogy 1 év elteltével, a döntés megszületése után is sikerült fenntartani az érdeklődést. A közösségi döntést követő 1 évben nem került sor VÉF ülésre. A 2023 végén megtartott ülés elsődleges célja az volt, hogy a VÉF tagok információkat kapjanak a kiválasztott projektek előrehaladásáról, megvalósításuk várható ütemezéséről. Az ülést megelőzően a tagok számára e-mailben megküldésre került a VÉF munkáját értékelő kérdőív, azon tagok számára, akik online nem tudták kitölteni a kérdőívet, az ülés végén papírlapú kitöltési lehetőséget biztosítottak. A kérdőív révén a VÉF munkájának értékelése mellett a tagoknak lehetősége nyílt arra, hogy megosszák véleményüket a testület jövőbeli működésével, témáival és lehetőségeivel kapcsolatban is.</p>

A VÉF további működése

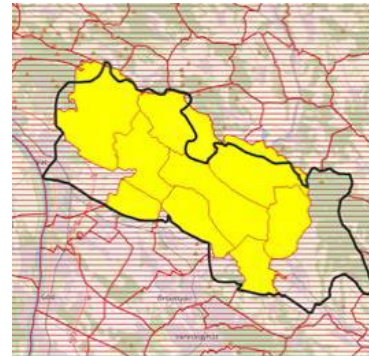
A HÉTFA Kutatóintézet facilitatori munkája 2024. március 31-ig véget ér. A LIFE projekt partnerei azonban a VÉF működését a projekt zárásáig szeretnék fenntartani, illetve jövőbeli víziójuk, hogy az önkormányzat később is fenntartsa és a közösségi döntéshozatalt vagy akár más területekre is kiterjessze azt. A facilitatori, titkársági munkát az önkormányzatok munkatársai veszik át egy rövid képzés után, amelyet a HÉTFA Kutatóintézet munkatársai tartanak. A VÉF további működésének célja, hogy a megvalósuló beavatkozások üzemeltetését egyeztessék, valamint további elképzeléseket és ötleteket gyűjtsenek a vízgyűjtő területek integrált vízgazdálkodása kapcsán.

3.4. Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtője (dombvidéki mintaterület)

A vízgyűjtő mintaterület bemutatása

A minta vízgyűjtő terület **egy villámárvizekkel fenyegetett településeket magában foglaló terület, a Gombás- és Szilágyi-patakok vízgyűjtőjén. A mintaterület 9 települést érint, ezek a következők:**

- Püspökszilágy
- Kisnémedi
- Váckisújfalu
- Galgagyörk
- Püspökhatvan
- Rád
- Penc
- Kosd
- Vácduka



A VÉF tagok kiválasztásának módszertana


A VÉF tagok kiválasztása egy stakeholder-elemzésen alapult, amelyet az ESSRG Nonprofit Kft. végzett el 2021 végén – 2022 elején. Az érintett-elemzés célja az volt, hogy azonosítsa azokat a csoportokat és személyeket, akik hatással vannak a projekt megvalósítására, vagy akikre a projekt megvalósítása hatással van. **Az érintettek azonosítása mellett cél volt a problémakörhöz való viszonyulásuk feltárása és megértése, illetve a bizalom megteremtése a projekt megvalósítási folyamata iránt.** Az érintettekkel interjúkat folytattak a kutatók, ahol a vízgazdálkodást érintő problémákkal kapcsolatos tudásukra és viszonyulásukról kérdezték az alanyokat, akik további potenciális VÉF-tagokat ajánlhattak az elemzést végzők figyelmébe („hólabda-módszer”). Az interjúkat az elemzés készítői az aktuális járványügyi korlátozások miatt nagyobb részben telefonon bonyolították le.

Az érintett-elemzés során összesen 27 interjú készült a vízgyűjtő érintettjeivel, 8 településen. Az elemzés készítői emellett nem helyi szakértőkkel is készítettek interjúkat.

Az érintett-interjúalanyok csoportok szerinti megoszlása a következő volt:

- önkormányzat: 7 személy
- gazdálkodók: 6 személy
- vállalkozók: 3 személy
- civil szervezetek: 3 személy
- helyi lakosok: 2 személy
- szakterület (természetvédelem/vízügy/erdészet/falugazdász/tanító): 6 személy

Az elemzést végzők az interjúk elkészítése után **egy mátrixot készítettek a meginterjúvolt személyek támogatási, illetve együttműködési hajlandóságáról, amely 4 kategóriába sorolta be a**



potenciális érintetteket. Ezen mátrix mentén az érintett-elemzés készítői 4 csoportot képeztek a felkeresett személyekből: ideális, megfigyelő, kritikus és szkeptikus.

A csoportokat pedig **5 szempont** alapján osztályozták: érintettség, befolyás, legitimitáció, sürgősség, tudás.

Mindezen szempontok alapján elvégezték az egyes érintettek és csoportok osztályozását, amely alapján **javaslatot tettek a VÉF tagjaira vonatkozóan.** Kötelező VÉF tagnak javasoltak 7 személyt, akik nem a helyi szereplők közül kerültek ki, hanem a projektpartnereket képviselték. Közülük 2-en Püspökszilágy Önkormányzatát képviselték, a Belügyminisztérium, a WWF Magyarország, az Országos Vízügyi Főigazgatóság, a Magyar Mérnöki Kamara, illetve a Nemzeti Közszolgálati Egyetem 1-1 fővel szerepelt a kötelező ajánlások között.

További 8 tagot javasoltak az érintett-elemzés készítői a VÉF-be, köztük 5 polgármestert (Püspökhatvan, Vácduka, Váckisújfalu, Kisémedi, Kosd), továbbá 1-1 vállalkozót, civilt, illetve helyi lakost.

2 további személyt lehetséges támogató tagként jelöltek meg, közülük 1 személy nem helyi szakértő (természetvédelmi mérnök), 1 személy pedig helyben élő agrármérnök.

A VÉF-ülések szervezése és működtetése

A Szilágyi- és Gombás-patak VÉF-je 2022. május 31-én, **28 taggal alakult meg Püspökszilágyon.** Az alakuló ülést egy előkészítő VÉF ülés is megelőzte 2022. május 10-én. Az előkészítő ülésen az SzMSz elfogadására nem került sor, a társult önkormányzatok képviselőinek ugyanis azt először jóvá kellett hagyatni a képviselőtestülettel. Az előkészítő ülésen ezért az a döntés született, hogy az SzMSz elfogadására írásbeli szavazás útján, vagy legkésőbb az alakuló ülés alkalmával kerül majd sor.

Az SzMSz szervezet alapján a tagságot 3 csoportra osztotta, a VÉF tagsága az alábbi módon állt össze.

- Területileg illetékes önkormányzatok képviselői: 9 fő
- Gazdálkodók, vállalkozók, civil szervezetek képviselői: 9 fő
- Támogató Tanácsadó Testület: 10 fő

Szavazati joggal a Szilágyi- és Gombás-patak VÉF esetében 18 fő rendelkezik (a Támogató Tanácsadó Testület tagjai tanácsadói jogkörrel rendelkeznek), vagyis a határozatképességhez 10 fő jelenléte szükséges, **az egyszerű többség megszerzéséhez teljes létszám esetén 10 szavazat szükséges.**

A VÉF elnöke Püspökszilágy község polgármestere, megbízatása a projekt végéig (2025. szeptember 30-ig szól).

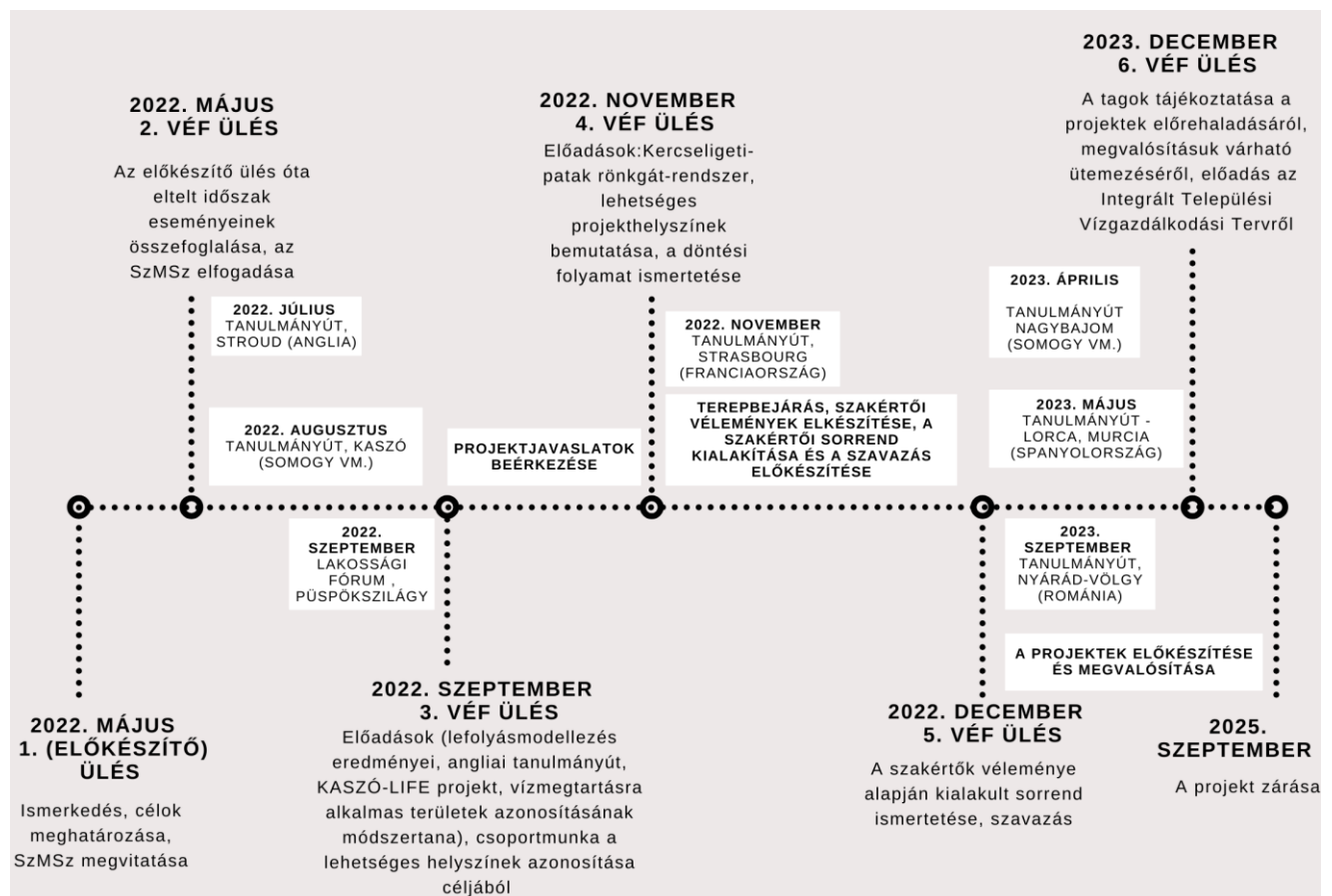
A vízgyűjtőn működő VÉF-nek 2022 december 31-ig kellett döntést hoznia arról, hogy mely helyszíneken milyen típusú beavatkozások valósuljanak meg a rendelkezésre álló 100 ezer eurós

összegekből. A következő alfejezetben bemutatjuk, hogy milyen tartalommal zajlottak a VÉF ülések, illetve, hogy a tagok milyen lépések mentén jutottak el a 2022 végén meghozott döntéshez.


A VÉF-ülések tartalma és a döntési folyamat bemutatása

A Gombás- és Szilágyi-patakok vízgyűjtőjén működő VÉF 2022-2023 során összesen 6 alkalommal ülésezett. Egy előkészítő ülésre és további 4 ülésre 2022-ben került sor, míg a 6. alkalomra egy év kihagyással, 2023 decemberében. Az alábbi alfejezetben röviden ismertetjük a VÉF működésének folyamatát, beleértve az egyes ülések tartalmát és összefoglalóját, valamint az ülések közötti munkákat. Az egyes ülések tartalmának bemutatását egy-egy sávdiaagrammal is kiegészítettük, ahol az aktuális ülésen résztvevők megoszlását ábrázoltuk aszerint, hogy milyen minőségükben vettek részt az ülésen.

4. ábra: A Szilágyi-és Gombás-patak VÉF működésének és döntési folyamatának bemutatása



1. VÉF ülés (előkészítő ülés)

Időpont	2022. május 10. 10:00
Helyszín	Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal
Részvevők száma	38 fő
Részvevők megoszlása	 <p>Önkormányzatot képviselő résztvevő Projektpartnerség képviselője, szakértő Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A kiválasztandó projektek szempontrendszerének bemutatása - Belügyminisztérium, Önkormányzati Koordinációs Iroda 2. Természetes vízmegtartó megoldások bemutatása - WWF Magyarország 3. A LIFE LOGOS 4 WATERS projekt bemutatása - Püspökszilágy Község Önkormányzata 4. Kérdések- válaszok a projekttel és a VÉF-fel kapcsolatban 5. SzMSz megvitatása, elfogadása
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az első ülés legfőbb célja az volt, hogy a résztvevők az előadások révén megismerkedhessenek a LOGOS 4 WATERS projekt legfontosabb céljaival, illetve a VÉF szerepével.</p> <p>Az előadások elhangzása után a tagoknak lehetőségük volt kérdezni mind az előadóktól, mind a Támogató Tanácsadó Testület jelenlévő tagjaitól. Ennek során több szó esett az együttműködő önkormányzatok projektben vállalt felelősségéről és kötelezettségeiről. Az érintett önkormányzatok képviselői elvi megállapodást kötöttek azzal kapcsolatban, hogy amennyiben településük területén beavatkozás történik, abban az esetben részletes együttműködési megállapodást kötnek a gesztor Püspökszilágy önkormányzatával, amely rendezni fogja az átadási és fenntartási kérdéseket is.</p> <p>Az SzMSz megvitatása során a társult önkormányzatok jelenlévő képviselői jelezték, hogy az SzMSz-t a helyi képviselőtestület jóváhagyása és felhatalmazása nélkül nem tudják megszavazni, így az ülésen az SzMSz elfogadására ezen alkalommal nem került sor.</p> <p>Úgy tűnik tehát, hogy a Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtőjén működő VÉF kijelölt tagjai az alakulónak szánt ülés előtt nem rendelkeztek megfelelő mennyiségű információval a projekttel és a végrehajtással kapcsolatban, ám a tisztázandó kérdéseket az ülésen sikerült megvitatni, a jelenlévők pedig megállapodtak abban, hogy még 2022 májusában sort kerítenek a VÉF alakuló ülésére is.</p>

10. kép: A Szilágyi-és Gombás-patak VÉF alakuló ülése



Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

2. VÉF ülés

Időpont	2022. május 31. 17:00
Helyszín	Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal
Részvevők száma	24 fő
Részvevők megoszlása	<p>6 5 2 11</p> <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az előkészítő ülés óta eltelt időszakról történő beszámoló - Püspökszilágy Község Önkormányzata 2. Kérdések-válaszok a projekttel, illetve a Vízyűjtő Érdekegyeztető Fórummal kapcsolatban 3. SzMSz megvitatása, elfogadása

Előrehaladás, az ülés eredményei

A jelenlévők az alkalom során feltehetik **fennmaradó kérdéseiket a projekttel kapcsolatban a konzorciumi tagok, illetve a Támogató Tanácsadó Testület tagjai felé.** Ennek a beszélgetésnek az egyik konklúziója az volt, hogy a beavatkozásokat azokon a területeken érdemes megtenni, ahol az árvizek keletkeznek, vagyis a felső vízgyűjtőkön, amennyiben ott sikerül lelassítani a víz összegyűlését, akkor ellaposítható az árvízcsúcs és nem önt ki a medréből a vízfolyás. Szó esett továbbá a beavatkozások előtt álló lehetséges akadályokról, amelyek közül a legjelentősebbnek előzetesen a tulajdoni viszonyok tűntek.

Az ülés 3. napirendi pontjaként **megvitatásra került a VÉF saját SzMSz-e**, amelyet a tagok 10 igen szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadtak, így az **2022 május 31-én életbe lépett.**

Lakossági fórum (Püspökszilágy)

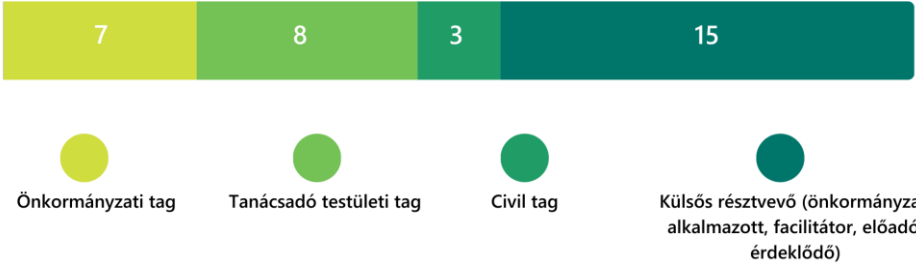
A 3. ülést **2022. szeptember 3-án megelőzte egy lakossági fórum Püspökszilágyon**, amelyet aktív érdeklődés övezett. A hallgatóság itt megismerkedhetett a LOGOS 4 WATERS projekt céljaival és a VÉF működésével, majd az előadások után feltehetik kérdéseiket, amelyekre a püspökszilágyi polgármester és a jelenlévő szakértők válaszoltak. A fórumon többségében Püspökszilágyon élő lakosok vettek részt, de penci és váchartyáni érdeklődők is megjelentek. A lakossági fórumon lehetőség volt beszélni az aktuális témákról, a javasolt jövőben megvalósuló beavatkozási területekről, szükséges engedélyekről és megoldásokról. A lakossági fórum célja többek között az is, hogy az érintettek javasoljanak beruházási ötleteket, akár az erre vonatkozó konkrét beavatkozási javaslatot betervezzék a VÉF elé.

11. kép: Lakossági fórum Püspökszilágyon



Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

3. VÉF ülés

Időpont	2022. szeptember 28. 17.00
Helyszín	Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal
Résztevők száma	33 fő
Résztevők megoszlása	 <p>7 8 3 15</p> <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Lefolyásmodell eredményeinek bemutatása - 4Stream Mérnöki Kft. 2. Angliai tanulmányút tapasztalatainak bemutatása - Püspökszilágy Község Önkormányzata, KDVvizig) 3. Kaszó-LIFE projekt tapasztalatainak bemutatása (Püspökszilágy Község Önkormányzata) 4. Vízmegtartásra alkalmas területek azonosításának elmélete és gyakorlata - WWF Magyarország 5. Kérdések-válaszok
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>A lakossági fórum után a helyben élők érdeklődése megnövekedett a VÉF működése iránt.</p> <p>Az előadások után a Hétfa Kutatóintézet jelenlévő munkatársainak vezetésével és moderálásával csoportmunka vette kezdetét. A jelenlévő tagokat véletlenszerűen két csoportra osztották, annak érdekében, hogy közösen gondolkodjanak a további lehetséges projekthelységekről térképek segítségével. A résztvevők nagyméretű, nyomtatott légifotókat kaptak a csoportmunkához, amely segítségül szolgált a projekthelysének beazonosításához. A csoportos munka során több lehetséges beavatkozási helyszín is azonosításra került, a vízgyűjtő minden településén felmerültek lehetséges beavatkozási helysínnek, így a közös gondolkodás felettébb eredményesnek bizonyult.</p> <p>A csoportmunka résztvevői egyetértettek abban, hogy fontos lenne külső szakértőnek meghívni az Ipoly-Erdő Zrt.-t, ugyanis a területen ők számítanak a legnagyobb földbirtokosnak, és sok problémát okoz, hogy a vágásos erdőgazdálkodás nagy kiterjedésű nyílt tereket hoz létre, amelyek nem fogják meg kellő mértékben a csapadékot.</p>

12. kép: A lehetséges beavatkozási helyszínek azonosítását célzó csoportmunka a Szilágyi- és Gombás-patak VÉF harmadik ülésén



Kép forrása: lifelogos4waters.bm.hu

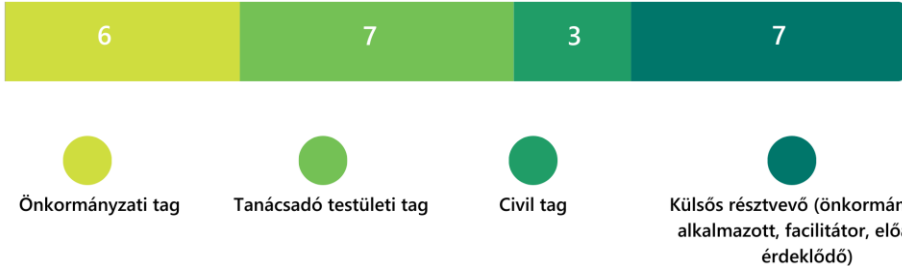
A projektjavaslatok begyűjtése

Az üléshez kapcsolódó dokumentumokat (jegyzőkönyv, prezentációk, jelenléti ív) 2022. október 17-én kapták meg a VÉF tagok. Ebben az utánkövetést szolgáló e-mailben került kiküldésre a **projekt adatlap sablonja is, amelyeken keresztül a tagoknak lehetőségük nyílt a projektjavaslataik beküldésére.** A projekt adatlapon a javaslatokkal kapcsolatban a következő információkat kellett röviden feltüntetni:

- a javasolt projekt pontos helyszíne;
- a tervezett beavatkozás bemutatása;
- a tervezett beavatkozás milyen vízgazdálkodással kapcsolatos problémára ad választ;
- a beavatkozást akadályozó tényezők;
- a projekt becsült költségigénye.

A projektjavaslatok beküldésére a tagoknak 2022. október 21-ig volt lehetősége.

4. VÉF ülés

Időpont	2022. november 9. 17.00
Helyszín	Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal
Részvevők száma	23 fő
Részvevők megoszlása	 <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kercseligeti-patak (Somogy vármegye) rönkgát rendszere - OVF 2. Beérkezett projektjavaslatok ismertetése - Püspökszilágy Község Önkormányzata 3. Projektkiválasztás folyamatának ismertetése - Hétfai Kutatóintézet 4. Értékelési szempontrendszer bemutatása - WWF Magyarország
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az ülésen a résztvevők megismerhették a projektek értékelési keretrendszerét. Elhangzott, hogy a szakértő testület tagjai minden beérkezett javaslatot megvizsgálják, amelyek eleget tesznek az alábbi követelményeknek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a vízgyűjtő területén van-e a javasolt projekthelyszín? • természetes vízmegtartó megoldás-e a beérkezett projektjavaslat? • rendezettek-e a tulajdonviszonyok? • a becsült költségvetés belefér-e a projekt költségvetésébe? <p>Amennyiben a beérkezett projektjavaslatok megfelelnek ezeknek a kritériumoknak a szakmai tagok az alábbi szempontok mentén értékelik a projekteket:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hatás és hatékonyság • Megvalósíthatóság • Beavatkozás léptéke, mértéke • További járulékos hasznok • Várható ökológiai hatások, természetvédelmi szempontok • Fenntartás <p>Ezt követően a Hétfai Kutatóintézet munkatársa ismertette a beavatkozásokról szóló döntés meghozataláig hátralévő időszak menetrendjét. Elmondta, hogy a beérkezett értékeléseket a HÉTFA munkatársai összegzik és minden egyes projektjavaslathoz csatolnak a VÉF tagjai számára egy átfogó értékelést, amely segíti a VÉF döntéshozatali jogkörrel rendelkező tagjai számára a döntéshozatal. Ezek után a decemberi VÉF ülésen minden egyes szavazati jogkörrel rendelkező tag felállíthat szavazata révén egy saját preferencialistát, ezen listák összesített eredménye adja majd a szavazás végső eredményét.</p>

Szakértői előkészítő munka

2022 utolsó VÉF ülését hosszas **előkészítő munka** előzte meg. A 4. és 5. VÉF ülések között eltelt időszakban a **Támogató Tanácsadó Testület tagjai bejárták a beérkezett projektjavaslatok helyszíneit, a megadott szempontrendszer alapján elkészítették azok értékelését.** A

terepbejárásen résztvevő szakértők a 4. ülésen ismertetett 6 szempontból értékelték a lehetséges beavatkozási helyszíneket.

13. kép: Helyszíni terepbejárás a Szilágyi-és Gombás-patak VÉF által javasolt beavatkozási helyszíneken



Kép forrása: LIFE LOGOS 4 WATERS projekt

A beérkezett 26 javaslat közül 11 projekt a tulajdonosi, vagy költségvetési okok miatt nem tűnt megvalósíthatónak a projekt keretében, ezért a szakmai testület a fennmaradó 15 projektet értékelt, amelyből 3-at összevontan kezelt területi és szakmai szempontok alapján. A tagoknak így tehát **13 projektjavaslat sorrendjéről kellett dönteniük** a szavazás során. Az egyéni szakterületi értékeléseket a Magyar Mérnöki Kamara, a Nemzeti Községi Egylet, a HungaroMet Nonprofit Zrt. Nemzeti Alkalmazkodási Központ, az Országos Vízügyi Főigazgatóság, valamint a WWF Magyarország végezte el. Ezeket az értékeléseket foglalta össze a Hétfa egy közös szakértői állásfoglalás keretében, ez alapján jöttek létre a projektértékelő lapok. Az értékelőlapokon szerepeltek a szakértői vélemények az adott javaslat erősségeiről, gyengeségeiről és további tisztázandó kérdéseiről is.


A szöveges értékelés mellett a szakértő tagok 1-től 5-ig tartó skálán osztályozták a projektjavaslatokat. A szöveges értékelések szintézisét, illetve a pontszámok összesítését, ez alapján pedig a beavatkozási helyszínek javasolt sorrendjét a Hétfa Kutatóintézet készítette el. Az 5. ülést megelőzően a Hétfa a konzorciumi tagok előtt zárt körben ismertette a pontszámok alapján kialakult sorrendet, ennek megvitatása után pedig **kialakult az a végleges sorrend**, amelyet a szintetizált értékelésekkel egyetemben Püspökszilágy Község Önkormányzata a VÉF szavazati joggal bíró tagjai rendelkezésére bocsátott, annak érdekében, hogy a tagok minél megalapozottabb döntést hozhassanak a beavatkozásokkal kapcsolatban. **A szakértői értékelések alapján kialakult a projekteknek egy szakértői sorrendje is.**


Az így kialakult sorrendet a szintetizált értékelésekkel egyetemben Püspökszilágy Község Önkormányzata a VÉF szavazati joggal bíró tagjai rendelkezésére bocsátotta, annak érdekében, hogy a tagok minél megalapozottabb döntést hozhassanak a beavatkozásokkal kapcsolatban.

A szakértők által kialakított sorrend a következőképpen alakult:

1. hely: Püspökhatvan – Takács-hegy
2. hely: Penc – Téglaházi major alatt
3. hely: Vácduka – Település északi részén vízelvezető árok
4. hely: Penc – Szirota alatti nádasmenti árok
5. hely: Kosd – Béke utca
6. hely: Püspökhatvan – zártkert
7. hely: Penc – Gerenga, Széchenyi, Málna utcák találkozási pontja
8. hely: Penc – Szeleczy kastéllyal szemben lévő árok
9. hely: Püspökszilágy – Gelle-árok, Erdészeti-árok, Vargaszilvás-árok
10. hely: Vácduka - Kővágó utca, Benedek Elek Általános Iskola melletti terület
11. hely: Vácduka – Halicska közpark
12. hely: Kismémedi – Lejtős utca menti árok
13. hely: Püspökszilágy – Laktanya területén

5. VÉF ülés

Időpont	2022. december 14. 17:00
Helyszín	Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal
Résztevők száma	30 fő
Résztevők megoszlása	 <p>6 8 4 12</p> <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Összegzés a beérkezett projektjavaslatokról és a szakmai szervezetek állásfoglalásának ismertetése - Hétfő Kutatóintézet 2. A szakmai szervezetek állásfoglalásainak megvitatása 3. Írásbeli szavazás a kiválasztott projektek sorrendjéről 4. Az írásbeli szavazás végeredményének kihirdetése és megvitatása 5. Szavazás a prioritizált lista jóváhagyásáról
Előrehaladás, az ülés eredményei	<p>Az ülés legfontosabb célja a döntéshozatal volt, a VÉF tagok a szakértői sorrend ismeretében, de saját belátásuk és preferenciáik alapján szavazhattak.</p> <p>Az ülésen a tagok reflektálhattak a szakmai szervezetek állásfoglalásaira, illetve kiegészíthették azokat saját tapasztalataikkal és információikkal. Ezt követően került sor az írásbeli szavazásra.</p> <p>A 19 szavazati joggal bíró tag közül 10 volt jelen (közülük 3-an meghatalmazással), így a VÉF elnöke megállapította a határozatképességet.</p> <p>A szavazati joggal bíró tagoknak tehát a 13 projektet kellett saját belátásuk szerint sorrendbe állítani. Előzetesen az 13 helyezés mindegyikéhez pontszámok lettek rendelve, olyan módon, hogy azok megfelelően jelezzék a helyezések közötti különbséget, ezáltal minimalizálva a holtverseny kialakulásának lehetőségét. A tagok írásban, a kezükhöz</p>



kapott szavazólapon **anonim módon adhatták le szavazataikat** a sorszámozott szavazólapokon (lásd 5. kép). A leadott szavazatokat a Hétfa munkatársai egy erre a célra előre elkészített, képleteket tartalmazó Excelben rögzítették, amely az egyes projektekre érkezett pontszámokat összesítette, ezáltal kialakítva a VÉF tagok által megállapított sorrendet.

A tagok által kialakított sorrendben az **5. és 6. helyen holtverseny alakult ki**. Mindkét beavatkozás helyszíne Penc volt, ezért a holtversenyt a tagok a település polgármesterének javasolt sorrendje alapján oldották fel. A két helyszín közül az egyik központi helyen található, így láthatósága jobb lett volna a többi projektnél, a másik viszont nagyobb hozzáadott értékkel bír a villámárvizek megfékezése szempontjából, így a tagok végül utóbbit tették az előkelőbb helyre a listában.

A szavazás alapján kialakult sorrend **az első 3 helyen megegyezik a szakértők pontszámai alapján kialakult sorrenddel**. Más helyeken kisebb eltérések előfordulnak a két végeredmény között, ugyanakkor összességében elmondható, hogy a VÉF tagok szavazatai által kialakított lista és a szakértői sorrend ugyanazon beavatkozásokat preferálja, illetve tartja legkevésbé megvalósíthatónak.

Az írásban leadott szavazatok által kialakított **sorrendet a jelenlévő tagok az utolsó napirendi pont során egyhangú többséggel elfogadták**. A 13 sorba rendezett projektötlet közül az utolsó három helyre került javaslatot a szakértők műszaki vagy tulajdonosi okok miatt nem javasolták megvalósításra, és ezt a szavazás is megerősítette.



LIFE20 CCA/HU/001604

<https://lifelogos4waters.bm.hu>

ÖSSZESÍTETT PROJEKTÉRTÉKELÉS

1. Projektötlet alapadatai

Vízgyűjtő terület neve: (püspökszilágyi/bátyai)	Püspökszilágyi vgy
Település neve:	
Projekt sorszáma (adatlap szerint):	

2. Összesítő táblázat


Értékelő szervezet neve	Pontszám	Helyezés
Magyar Mérnöki Kamara		
Nemzeti Közszolgálati Egyetem		
Nyugat-Balkán Zöld Központ		
Országos Vízügyi Főigazgatóság		
Püspökszilágy Önkormányzata		
WWF Magyarország		
ÁTLAG		

3. Szöveges értékelés

Hatás és hatékonyság a projektjavaslattal megcélzott probléma mérséklésében
Megvalósíthatóság
Beavatkozás léptéke, mértéke
További járulékos hasznok kapcsolódása
Várható ökológiai hatások, természetvédelmi szempontok
Fenntartás



15. kép: Szavazólap a Szilágyi- és Gombás-patak VÉF 5. ülésén

LIFE20 CCA/HU/001604
https://life4logos4waters.bm.hu

Szavazólap sorszáma:

Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtő területén felállított Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórum



Ülés helyszínei: Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal (2166 Püspökszilágy, Kossuth út 9.)
Ülés időpontja: 2022. december 14. (szerda) 16:30

SZAVAZÓLAP

Szerédlét a sorrend összeállításához

Projekt sorszáma	Település neve – projekt helyszíne	Helyezés	Pontszám
Projekt 3.	Püspökhatvan – Takács-hegy		
Projekt 4.	Püspökhatvan – Zártkert	1.	20 pont
Projekt 5.	Penc – Szelezky kastélyal szemben lévő árok	2.	18 pont
Projekt 6.	Penc – Gerenga, Széchenyi, Málna utcák találkozási pontja	3.	15 pont
Projekt 8.	Penc – Szirota alatti nádas melletti árok	4.	12 pont
Projekt 12.	Penc – Téglaházi major alatt	5.	10 pont
Projekt 16.	Kosd – Béke utca	6.	8 pont
Projekt 17.	Vácduka – Település északi részén vízelvezető árok	7.	7 pont
Projekt 18.	Vácduka – Halicska közpark	8.	6 pont
Projekt 20.	Kisnémedi – Lejtős utca menti árok	9.	5 pont
Projekt 21-23.	Püspökszilágy – Gelle-árok, Erdészeti-árok, Vargaszilvás-árok	10.	4 pont
Projekt 25.	Püspökszilágy – Laktanya területén	11.	3 pont
Projekt 26.	Vácduka – Kővágó utca, Benedek Elek Általános Iskola melletti terület	12.	2 pont
		13.	1 pont







A szavazáshoz kérjük fordítsa meg a szavazólapot!

LIFE20 CCA/HU/001604
https://life4logos4waters.bm.hu

Kérjük saját preferenciái alapján állítsa sorrendbe az értékelt projektjavaslatokat!

Helyezés	Projekt sorszáma
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	

A VÉF tagok szavazásának eredményeként kialakult sorrend


1. hely: Püspökhatvan – Takács-hegy (160 pont)
2. hely: Penc – Téglaházi major alatt (141 pont)
3. hely: Vácduka – Település északi részén vízelvezető árok (128 pont)
4. hely Püspökhatvan – Zárt kert (125 pont)
5. hely: Penc – Szirota alatti nádasmenti árok (96 pont)
6. hely: Penc – Gerenga, Széchenyi, Málna utcák találkozási pontja (86 pont)
7. hely: Penc – Szelezky kastélyal szemben lévő árok (85 pont)
8. hely: Kosd – Béke utca (75 pont)
9. hely: Vácduka - Kővágó utca, Benedek Elek Általános Iskola melletti terület (65 pont)
10. hely: Püspökszilágy – Gelle-árok, Erdészeti-árok, Vargaszilvás-árok (60 pont)
11. hely: Kisnémedi – Lejtős utca menti árok (36 pont)
12. hely: Püspökszilágy – Laktanya területén (25 pont)
13. hely: Vácduka – Halicska közpark (19 pont)

Szakmai előkészítő munka

A két ülés közt eltelt egy évben a VÉF által előresorolt 9 beavatkozási területen az Püspökszilágy Község Önkormányzata által megbízott műszaki tervező elvégezte a műszaki megvalósíthatóság részletes vizsgálatát. Ennek eredményeképp több helyszínről is kiderült, hogy azokat jelen pályázat keretén belül nem lehet megvalósítani műszaki, vagy tulajdonjogi problémák miatt. Ebből kifolyólag összesen 6 helyszínen indult el a műszaki tervezés. Elsőként a beavatkozási területek geodéziai és talajmechanikai felmérése történt meg, majd ezt követően a műszaki tervezés vette kezdetét. A tervdokumentáció kialakításában a műszaki és a természetvédelmi-ökológiai tervező közösen vettek részt, így párhuzamosan tudott beépülni mindkét szakterület szempontjai, ezáltal a tervezés hatékonyabban és időtakarékosabban tudott megvalósulni. A következő VÉF ülést a hatósági egyeztetések lezárulása utáni időpontra tűzték ki.

A tervezői munkával párhuzamosan a HÉTFA munkatársai elkezdtek a Fórumok szakértői értékelését –kérdőíves felméréssel, online interjúkkal -, amelynek végterméke jelen szakértői anyag. Kérdőíves felmérés a VÉF tagság körében zajlott, míg interjúkra a WWF és a projekt koordináló kedvezményezett, minisztérium kollégáival került sor. A felmérés és interjúk kiértékelése a 4. fejezetben található.

6. VÉF ülés

Időpont	2023. december 5. 17.00
Helyszín	Püspökszilágy Polgármesteri Hivatal
Résztevők száma	22 fő
Résztevők megoszlása	 <p>Önkormányzati tag Tanácsadó testületi tag Civil tag Külsős résztvevő (önkormányzati alkalmazott, facilitátor, előadó, érdeklődő)</p>
Napirendi pontok	<ol style="list-style-type: none">1. A megvalósuló projektek állása - Püspökszilágy Község Önkormányzata2. Települések Integrált Területi Vízgazdálkodási Terve - Püspökszilágy Község Önkormányzata3. 2023-2027-es Közös Agrárpolitikában rejlő lehetőségek a termelők és területhasználók számára - Nemzeti Agrárgazdasági Kamara4. A VÉF eddigi működésének megvitatása, VÉF tagok tapasztalatainak becsatornázása - Hétfa Kutatóintézet

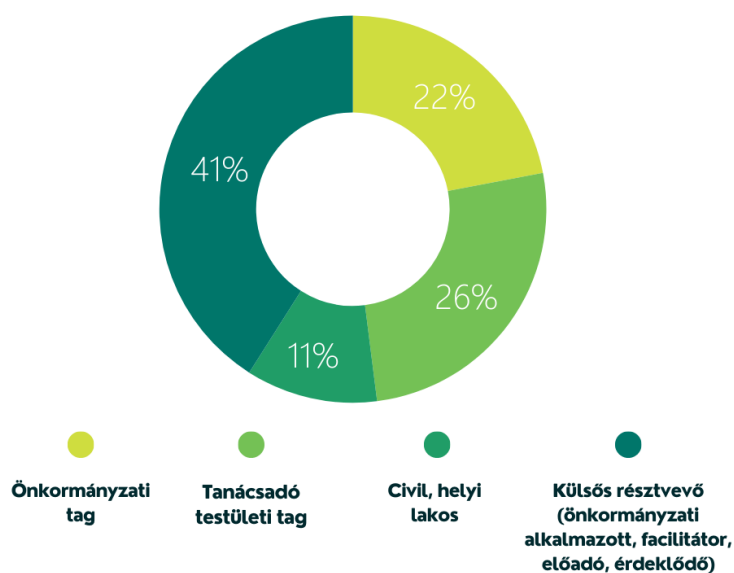
**Előrehaladás,
az ülés
eredményei**

Az ülésen 22 fő vett részt, **némileg** tehát **csökkent a részvételi aktivitás** a korábbi ülésekhez képest. A közösségi döntést követő 1 évben nem került sor VÉF ülésre. A 2023 végén megtartott ülés **elsődleges célja az volt, hogy a VÉF tagok információkat kapjanak a kiválasztott projektek előrehaladásáról, megvalósításuk várható ütemezéséről.** Az ülést megelőzően a tagok számára e-mailben megküldésre került a VÉF munkáját értékelő **kérdőív**, azon tagok számára, akik online nem tudták kitölteni a kérdőívet, az ülés végén papírlapú kitöltési lehetőséget biztosítottak. A kérdőív révén a VÉF munkájának értékelése mellett a tagoknak lehetősége nyílt arra, hogy megosszák véleményüket a testület jövőbeli működésével, témáival és lehetőségeivel kapcsolatban is.

A projektek előrehaladásáról szóló beszámoló alapján kiderült, hogy **néhány** korábban előre sorolt **projektjavaslat kikerült a megvalósításra kerülő projektek közül.** Ennek oka, hogy a műszaki tervezés korai szakaszában megbízott mérnök szakmai véleménye alapján a beruházás – műszaki, költségvetés, vagy tulajdonosi okból – nem valósítható meg a projekt keretében.

A HÉTFA Kutatóintézet facilitátori munkája 2024. március 31-ig véget ér. A LIFE projekt partnerei azonban a VÉF működését a projekt zárásáig szeretnék fenntartani, illetve jövőbeli víziójuk, hogy az önkormányzat később is fenntartsa és a közösségi döntéshozatalt vagy akár más területekre is kiterjessze azt. A facilitátori, titkársági munkát az önkormányzatok munkatársai veszik át egy rövid képzés után, amelyet a HÉTFA Kutatóintézet munkatársai tartanak. **A VÉF további működésének célja, hogy a megvalósuló beavatkozások üzemeltetését egyeztessék, valamint további elképzeléseket és ötleteket gyűjtsenek a vízgyűjtő területek integrált vízgazdálkodása kapcsán.**

5. ábra: A Szilágyi- és Gombás-patak VÉF ülésein a résztvevők átlagos megoszlása (átlagos létszám: 28 fő)



4. A Fórumok működésével kapcsolatos tapasztalatok értékelése

4.1. Módszertan

A VÉF-ek működésével kapcsolatos tapasztalatok megismerése céljából a Konzorciumi tagokkal készítettünk interjút, valamint a VÉF-ek teljes tagsága körében egy kérdőíves felmérést. A kérdőív célja, hogy mind a szavazattal bíró tagság, mind pedig a szakértői tanácsadó testület körében felmérje a VÉF-ek működésével kapcsolatos elégedettséget, valamint a VÉF-ek hasznosságát.

Projekt Partnerség

A partnerség tagjaival készült interjúk tapasztalatai azt mutatták, hogy néhol a szűk határidők ellenére is sikerült tartani az ütemezést és mindkét vízgyűjtőterületen 2022 decemberében megszülettek a döntések a projektjavaslatokról. További fontos megállapítás, hogy a civil részvételt erősíteni kell egy jövőben felállítandó VÉF-szerű folyamatban és nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gazdálkodók bevonására.

A partnerség tagjai sikerként könyvelték el, hogy a nehézségek ellenére **sikerült felállítani és hatékonyan működtetni a VÉF-eket**. Az interjúk további tanulsága, hogy a szomszédos településekkel meglévő személyes kapcsolat kulcsfontosságú volt az eredményes együttműködés szempontjából. A sikeres működtetésnek fontos feltétele volt, hogy a folyamat gesztorálását a téma iránt elkötelezett településvezetők vállalták magukra, akik munkáját szintén elhivatott és felkészült személyzet segítette a hivatalon belül.

A konzorciumi tagok alapvetően sikeresnek ítélték meg a VÉF-ek működését, amely végső soron elérte a célját és **sikerült megfelelő mennyiségű és minőségű projektet kiválasztani**. Az ülések közötti kommunikáció azonban hagyott némi kívánni valót maga után: a kapcsolattartás nem volt elég interaktív, így voltak olyan pillanatok, amikor az érdeklődés a közös munka iránt csökkent a tagság részéről. Fontos tapasztalat, hogy a beérkezett projektjavaslatok szakértői értékelésre lényegesen több időt kell hagyni, hogy azok minden kívánalomnak megfeleljenek.

Vízgyűjtő mintaterületek

A két mintaterületen felállított Fórumban résztvevő tagok tapasztalatainak felmérése kérdőíves felmérés útján történt meg. A kérdőívet anonim módon, online és papír alapon is volt lehetősége kitölteni 2023. november 27. és 2023. december 12. között, valamint papír alapon a 2023 decemberében megtartott üléseken. A síkvidéki mintaterületen 13 db, a dombvidéki mintaterületen 22 db kitöltés érkezett.

A kérdőívek eredményei alapján kerültek értékelésre a Fórumok működésének hatékonysága, valamint sok hasznos észrevétel érkezett a résztvevőktől a jövőbeni együttműködéssel kapcsolatban is. A tagság kifejtette véleményét, hogy milyen témákat hiányoltak az ülésekről, valamint véleményyt alkothattak a projektkiválasztás folyamatáról is.

A kérdőíves felmérés eredménye a következő alfejezetekben kerül részletesen bemutatásra és kiértékelésre vízgyűjtő területenként külön, hiszen sem a kumulált eredmények, sem pedig az összehasonlítás nem hordozna többletinformációt a két terület különbözősége miatt.

4.2. Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtője (síkvidéki mintaterület)

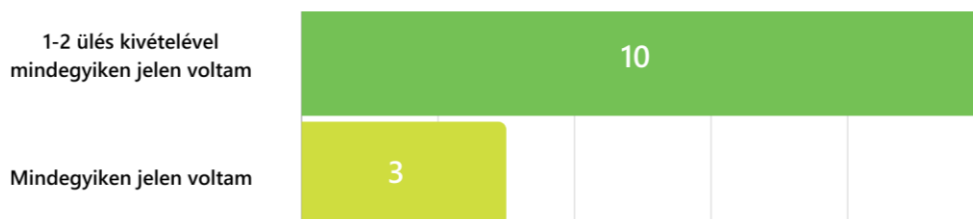
A Sárközi-I. főcsatorna területén 5 helyi önkormányzat vesz részt a projektben, így ők kerültek bevonásra. Az egyenlő képviselet elvét szem előtt tartva ennek megfelelően 10 szavazati jogkörrel rendelkező tagból állt a VÉF (az 5 projektbe bevont önkormányzat képviselői és 5 civil/gazdálkodó tag), kiegészülve 11 taggal a külső tanácsadó testületből. A tapasztalatok felmérését szolgáló kérdőívet 13 tag töltötte ki.

6. ábra: A válaszok megoszlása tagság típusa szerint (Sárköz-I. VÉF)



A válaszadók megoszlását vizsgálva azt látjuk, hogy a szavazati jogkörrel rendelkező tagok csupán fele válaszolt a kérdőívre. A támogató tanácsadó testület több mint 70 százaléka azonban válaszával segítette a VÉF értékelését.

7. ábra: Résztvételi gyakoriság megoszlása a kérdőívet kitöltők körében (Sárközi-I. VÉF)



A Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtő területén felállított VÉF 6 alkalommal ülésezett jelen értékelés megírásáig. A részvétel jellemzően nem volt hullámzó az üléseket tekintve, általánosságban elmondható, hogy egyenletesen magas volt a részvételi arány a jelenléti íveket vizsgálva és az SZMSZ alapján mindegyik ülés határozatképes volt, vagyis a szavazati jogkörrel rendelkező tagok több, mint fele minden ülésen jelen volt.

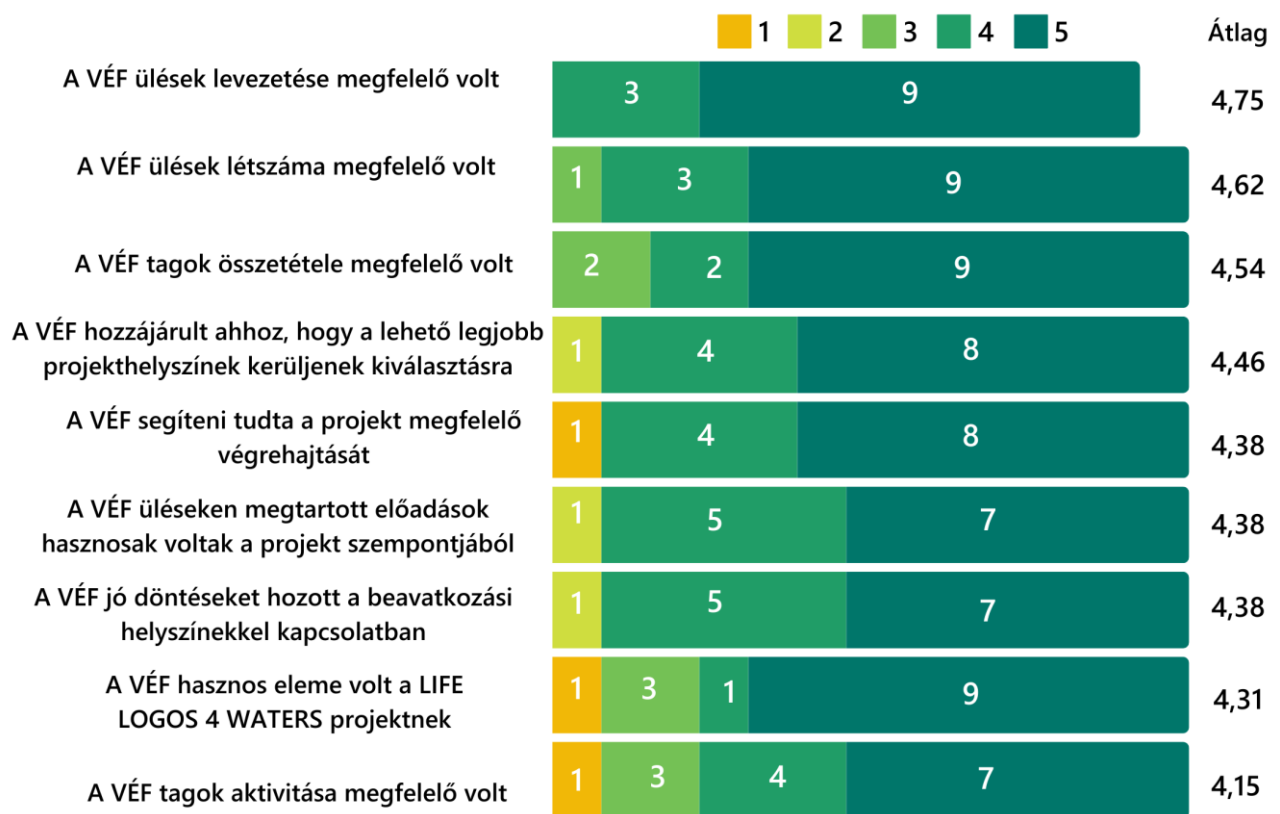
A Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtő területén a mezőgazdaság a legdominánsabb gazdasági szektor, ami különösen kitett az időjárási körülményeknek. A területre jellemző magas párolgás és kevés csapadék következtében magas az aszályal gyakran sújtott mezőgazdasági területek száma is, így ezen a vízgyűjtőn a beruházók elsősorban a vízvisszatartásra, a lehulló csapadék helyben történő megtartására fókuszálnak. A válaszadók is az aszályt jelölték meg legsúlyosabb problémának a

területen; valamint az elsődleges oknak amiért részt vettek a VÉF üléseken. Néhány tag számára motivációt jelentett továbbá a széleskörű tagság, és bíztak abban, hogy ennek révén inspirálódhatnak a legfontosabb helyi problémák megoldási lehetőségeivel kapcsolatban.

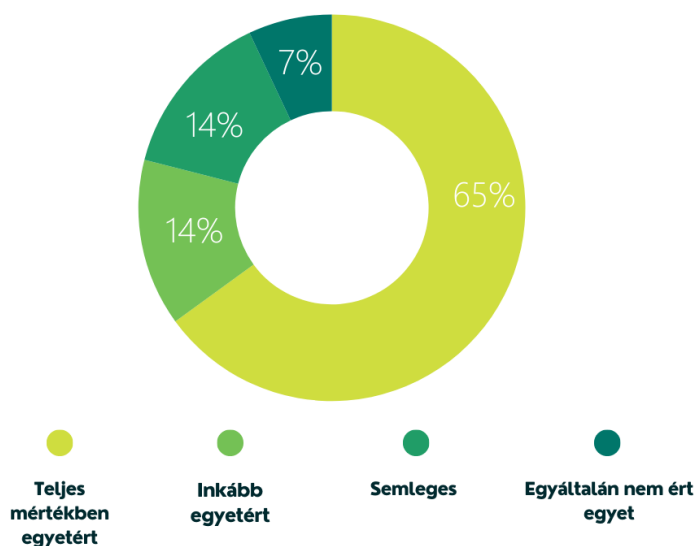
A VÉF működésének értékelése

A kérdőívben a VÉF működésével kapcsolatos elégedettséget több aspektusból vizsgáltuk, 5 fokozatú Likert-skálán. Az alábbi összefoglaló táblázat a különböző aspektusokra adott válaszok átlagát mutatja, ahol az 5-ös érték jelenti a teljes elégedettséget.

8. ábra: "Kérjük, jelölje meg, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? (1: Egyáltalán nem ért egyet, 5: Teljes mértékben egyetért)" - A válaszok megoszlása (Sárközi-I. VÉF)



9. ábra: „Mennyire ért egyet az alábbi állítással: „A VÉF hasznos eleme volt a LOGOS 4 WATERS projektnek” – A kérdésre adott válaszok megoszlása -Sárközi-I. VÉF)



Ahogy az ábrából látszik, a VÉF összes aspektusáról jó véleménnyel voltak a válaszadók. A **legalacsonyabb átlagos értéket a VÉF tagok aktivitása kapta**. A folyamat során kevés projektjavaslat érkezett be és a civil delegáltak részéről egy sem. **Mind az 5 projektjavaslat a projektbe bevont önkormányzatok delegáltjától érkezett.**


A beérkezett projektjavaslatok relatíve alacsony számának okáról is megkérdeztük a kérdőív kitöltőit. Többen voltak, aki szerint elegendő számú projektjavaslat érkezett be, míg azok között, akik egyetértettek a javaslatok alacsony számával, többen hiányolták a lakosság széleskörűbb tájékoztatását, a Bátyán kívüli lakosság informálását. Egy válaszadó felvetette, hogy a projektjavaslatok számát növelhetné volna, ha a tagok előzetesen kapnak egy (akár külföldi) mintát, amely alapján saját javaslatukat elkészíthették volna.

A válaszok alapján a VÉF-ek legnagyobb hozzáadott értékét a válaszadók a különböző szakterületek és szereplők közös platformra hozásában látják, ezt alábbi válasszal lehet a legjobban szemléltetni, amely egy szavazati joggal nem bíró szakértő tagtól érkezett:

„A VÉF legnagyobb hozzáadott értéke az, hogy széles körben ad lehetőséget a lokális szinten történő változások megértésére. Egy olyan közös felület, ami a szakmai embereknek és a beavatkozások által érintetteknek is teret ad.”

Pozitívmként értékelték a válaszadók, hogy a **különböző érdekcsoportok mindegyikét sikerült bevonni a közösségi döntéshozatali folyamatba**, azonban kritikaként fogalmazták meg, hogy a helyi gazdálkodókat nagyobb számban és arányban kellett volna bevonni a folyamatba. További problémaként jelezték a válaszadók, hogy az **ülések viszonylag ritkán kerültek megrendezésre**, így a kapcsolattartást nem tartották teljes mértékben kielégítőnek.

A válaszok alapján az alábbi személyeket/szervezeteket látták volna szívesen a válaszadók a VÉF tagjai között:

- 
- helyi gazdálkodók nagyobb számban
 - helyi országgyűlési képviselő
 - Duna-menti települések polgármesterei
 - Nemzeti Park Igazgatóságok delegáltjai
 - Gazdaságfejlesztési Minisztérium és Területfejlesztési Minisztérium képviselői

Kritikaként merült fel, hogy a döntéshozatali folyamat túl gyors volt és a beérkezett projektjavaslatok megfelelő mélységű előzetes értékelésére nem sikerült elegendő erőforrást allokálni, illetve időt fordítani.

A folyamat során 6 alkalommal ülésezett a VÉF és **minden ülésen sor került szakmai előadásokra, amelyek a tudás- és információtranszfert voltak hivatottak támogatni.** Az alábbi témákban hallgathattak előadásokat a résztvevők – a teljesség igénye nélkül:

- hazai és nemzetközi jó gyakorlatok bemutatása
- vízgyűjtő vízháztartásának és jellegzetességeinek bemutatása
- vízvisszatartás elmélete és gyakorlati megvalósíthatósága

A válaszadóknak maradt hiányérzet a szakmai előadásokat illetően és a jövőbeni hasonló közösségi döntéshozatali folyamatokban az alábbi témákban hallgatnának meg előadásokat:

- a projekt által elért eredmények;
- közösségi részvételen alapuló tervezés elmélete és gyakorlata;
- a Duna mellékágainak jövőbeli rehabilitációs tervei;
- hazai és nemzetközi jó gyakorlatok, már működő, aszályos környezetben kialakított projektek (Homokhátság)
- a termőtalaj védelme, humuszképződés elősegítése, az ökoszisztéma védelme.

A válaszadók több, mint 85 százaléka részt venne hasonló közösségi döntéshozatali folyamatban a jövőben is és általánosságban fontosnak tartják hasonló fórumok kialakítását és működtetését, mert az éghajlatváltozás kihívásai mindenkit érintenek és közösen kell megtalálni a felmerülő problémákra adható megfelelő válaszokat. A válaszadók közül 2, szavazati joggal nem bíró szakértő tag jelezte, hogy a jövőben nem kíván részt venni a VÉF további működésében.

Tapasztalatok összefoglalása

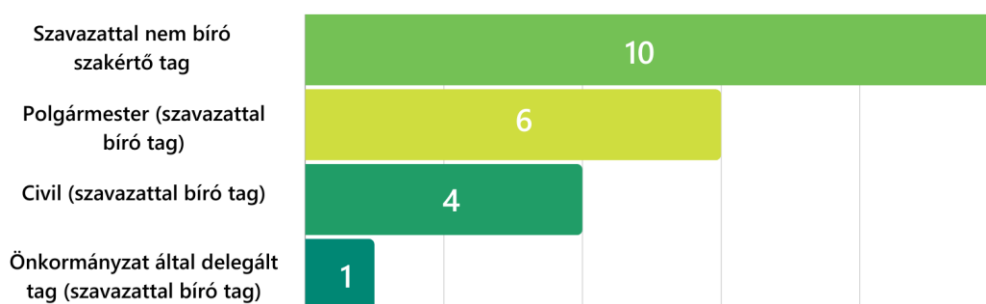
A Sárközi-I. főcsatorna vízgyűjtő területén felállított VÉF a tagság véleménye szerint jól és hatékonyan működött. A legjelentősebb kritikát a VÉF tagság összetétele és aktivitása kapta: a válaszadók véleménye szerint a tagságot több irányba is lehetett volna bővíteni, elsősorban a helyi gazdákkal és a kormányzat képviselőivel.

A közösségi **döntéshozatal keretrendszerével és folyamatával elégedettek voltak** a válaszadók és a beérkezett **projektjavaslatok számát és minőségét is megfelelőnek tartották** annak ellenére, hogy a civil delegáltak részéről nem érkezett be vízvisszatartást elősegítő projektötlet, ami arra utalhat, hogy az önkormányzatoknak sikerült a szóba jöhető helyszínek többségét azonosítani és olyan projektek kerültek beküldésre általuk, amelyek a tagság szimpátiáját is bírták.

4.3. Szilágyi-patak és Gombás-patak vízgyűjtője (dombvidéki mintaterület)

A Szilágyi- és Gombás-patak vízgyűjtő területén felállított Vízgyűjtő Érdekegyeztető Fórum 9 településen fogta össze a villámárvízzel sújtott területek közös szakmai gondolkodását. Ahogy az a SZMSZ-ből látszik, a szavazati jogkörrel bíró tagok között fele-fele arányban találhatóak az érintett önkormányzatok képviselői, valamint a helyi civilek, gazdálkodók. A VÉF így 18 szavazati jogkörrel rendelkező taggal alakult meg, és 10-en képviselték a tanácsadó testületet, akik csak tanácskozási jogkörrel rendelkeztek. A kérdőívet 22 fő töltötte ki.

10. ábra: A válaszok megoszlása tagság típusa szerint (Szilágyi- és Gombás-patak VÉF)



Ahogy a válaszokból jól látható, a külső tanácsadó testület tagjai nagy százalékban adtak visszajelzést a VÉF működéséről, azonban a civil aktivitás a kérdőív kitöltése során sem volt jelentős, ahogy jellemzően az ülésekről is elmaradtak a civil szereplők és a gazdálkodók. Utóbbi szereplők ugyanakkor jelentős aktivitást mutattak a projekthelyszínek és javaslatok felkutatásakor.

11. ábra: VÉF üléseken való részvétel gyakorisága (Szilágyi- és Gombás-patak VÉF)



Jelen értékelés megírásáig vízgyűjtőnként 6 ülés került megrendezésre. A válaszadók több, mint 80 százaléka az ülések legalább felén jelen volt és csupán 4-en válaszolták azt, hogy csak 1 ülésen vettek részt. A részvételi gyakoriság és a jogkör között nincs korreláció.

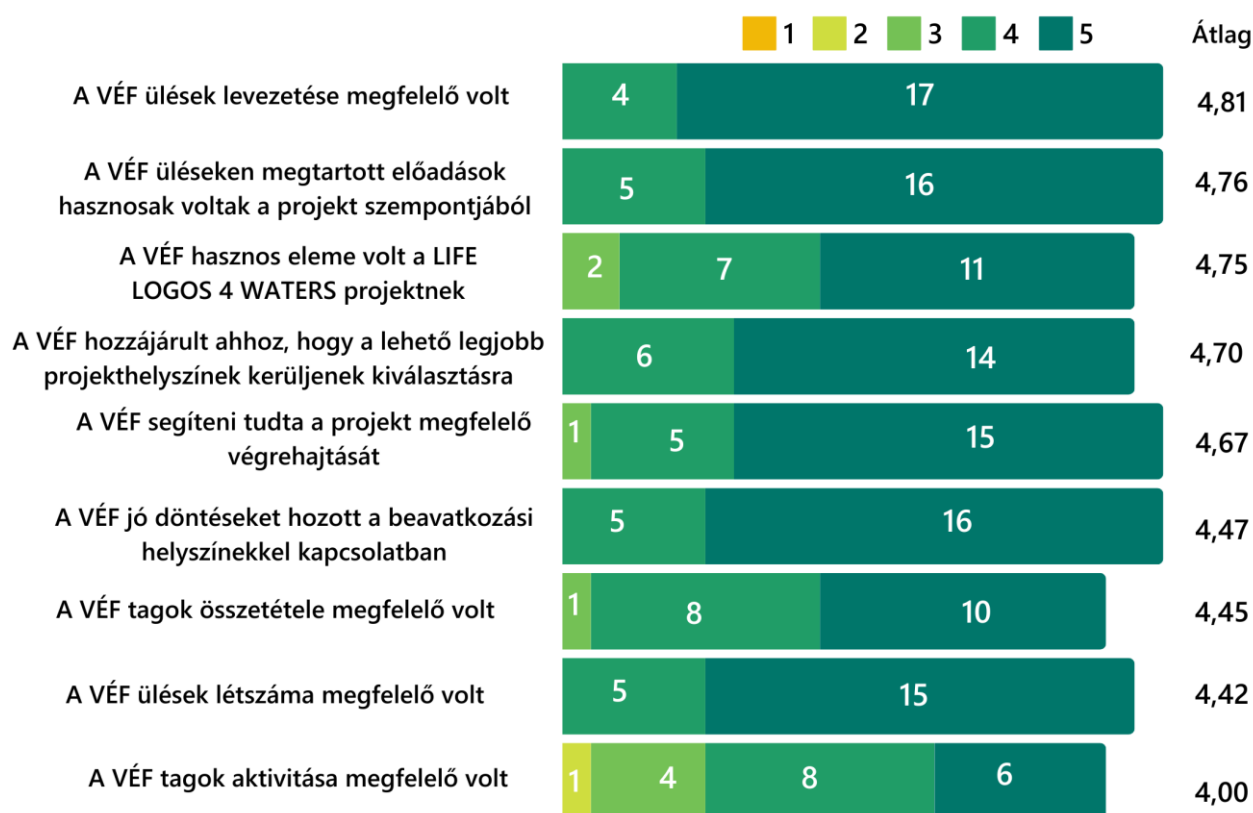
A kérdőívben rákérdeztünk, hogy mi motiválta a résztvevőket a VÉF-en való részvételben. E kérdés kapcsán fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a VÉF-tagság döntő többségének „kötelező” volt a részvétel, hiszen a bevont 9 település önkormányzata együttműködési megállapodást írt alá a Konzorciummal, valamint az állandó szakértőként szereplő szervezetek jelentős része partnerként, illetve együttműködő szervezetként vesz részt a projektben. Ezen felül a résztvevőket **leginkább a közös gondolkodás és a széleskörű együttműködés lehetősége motiválta a részvételre**, valamint

a területet érintő probléma (klímaváltozás, villámárvizek, vízmegtartás, tájhasználati és agrotechnikai problémák) közös megoldása.

A VÉF működésének értékelése

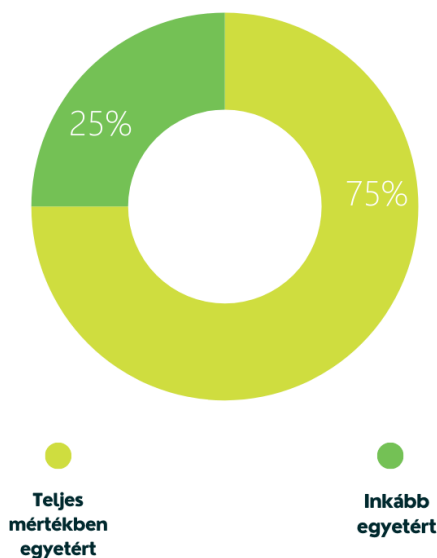
A VÉF működésének megítélését 5-fokozatú Likert-skálán mértük elégedettséggel kapcsolatos kérdések mentén.

12. ábra: "Kérjük, jelölje meg, mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? (1: Egyáltalán nem ért egyet, 5: Teljes mértékben egyetért)" - A válaszok megoszlása (Szilágyi- és Gombás-patak VÉF)



Látható, hogy alapvetően a tagság elégedett volt a VÉF működésével, azonban a legalacsonyabb értéket a tagok aktivitása, valamint az ülések létszáma kapta. Ahogy azt már a bevezetőben is írtuk, jellemző volt, hogy a civil részvétel elmaradt a várakozástól annak ellenére, hogy a fórum lehetőséget biztosított a résztvevők számára, hogy érdemben részt vegyenek a projektkiválasztásban.

13. ábra: Mennyire ért egyet az alábbi állítással: „A VÉF hasznos eleme volt a LOGOS 4 WATERS projektnek” – A kérdésre adott válaszok megoszlása (Szilágyi-és Gombás-patak VÉF)



Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy **a tagság részéről közel 30 projektötlet érkezett be**, amelyek közül végül 2022 decemberében egyhangú döntéssel kerültek kiválasztásra a megvalósításra javasolt lista. A projektbe bevont **önkormányzatok által javasolt beavatkozások mellett civil kezdeményezések is érkeztek be szép számmal**, azonban az általános VÉF-en belüli civil aktivitás elmaradt az önkormányzatokétól.


A VÉF-ek legnagyobb hozzáadott értékeként a szereplők a közös gondolkodást, valamint a különböző érdekcsoportok egy platformra hozását jelölték meg. Külön örültek a tagok, hogy a tanácsadó testület tagjai készséggel válaszoltak a felmerülő szakmai kérdésekre, valamint hasznos előadásokkal támogatták az információ áramlását.

A VÉF-ek legnagyobb hiányosságaként az **ülések nem megfelelő gyakoriságát** jelölték meg, valamint nem ítélték meg elég széleskörűnek a társadalmi bevonást. A társadalmi bevonást elősegítendő – a civil tagság kérésének megfelelően – az ülések késő délutáni időpontokra kerültek áttéve, hogy a lakosság nagyobb létszámban tudja magát képviseltetni. Ennek ellenére a tagság úgy gondolja, hogy a társadalmasítás területén volt a legjelentősebb elmaradása a VÉF-nek, holott ez volt az egyik dedikált célja.

A válaszokat vizsgálva azt láthatjuk, hogy a területen aktív gazdákkal és erdőgazdálkodókkal lett volna célszerű növelni a VÉF-ek tagságát erősítve ezzel a nem önkormányzati részvételt; ráadásul a tájhasználatra ezen szereplők tudnak lenni a legjelentősebb hatással.

Minden VÉF-ülésen átlagosan 2-4 szakmai előadásra került sor különböző témákban – a teljesség igénye nélkül többek között:

- Európai Unió és hazai pályázati lehetőségek
- vízmegtartás elmélete és gyakorlata
- Hazai és külföldi jó gyakorlatok bemutatása
- Közös Agrárpolitikai keretek és újdonságok bemutatása



A kérdőív előadásokkal kapcsolatos kérdése kapcsán a VÉF tagjai azt javasolták, hogy a **jövőben több szakmai előadásra** kerüljön sor, amelyek

- bemutatják a nemzetközi jó gyakorlatokat és azok hazai adaptálhatóságát,
- települési és egyéni szintű vízmegtartásról és szürkevízgazdálkodásról,
- valamint energiatakarékosságról és körforgásos gazdaságról szólnak.

A válaszadók mindegyike részt venne hasonló közösségi döntéshozatali folyamatban a jövőben is és általánosságban fontosnak tartják hasonló fórumok kialakítását és működtetését, mert az éghajlatváltozás kihívásai mindenkit érintenek és közösen kell megtalálni a felmerülő problémákra az adekvát választ.

Tapasztalatok összefoglalása

A Szilágyi- és Gombás-patakon felállított Vízyűjtő Érdekegyeztető Fórummal kapcsolatban azt az általános megállapítást tehetjük a kérdőívre adott válaszok eredményeit vizsgálva, hogy **a tagság alapvetően elégedett volt a Fórum működésével és hasznosnak ítélték** meg a közösségi döntéshozatali folyamat e típusát. **A tagok a VÉF leggyengébb pontjának a részvételt – elsősorban a civil részvételt – értékelték**, de fontos megjegyezni, hogy ugyanakkor jelentős aktivitást mutattak a civilek a projekthelyszínek és javaslatok felkutatásakor. A tagságot elsősorban gazdákkal és helyi erdőgazdálkodókkal lett volna célszerű bővíteni a válaszadók szerint, hiszen a tájhasználatra ők tudnak leginkább hatást gyakorolni. A projektkiválasztási folyamatot nem érte kritika, azonban a tagság több szakmai előadást hallgatott volna meg változatos témákban.

5. Összegzés és javaslatok

5.1. Összegzés


2022-ben egy év leforgása alatt két magyarországi mintavízgyűjtő területen megalakult egy településeken átívelő, több szektort és érintett célcsoportot magába foglaló fórum, amely **képes volt konszenzusos döntést hozni több tízmillió forint értékű, a klímaváltozás hatásait enyhítő, az azokhoz való alkalmazkodást elősegítő, természetalapú beruházásokról**. Véleményünk – és a kérdőíves felmérés eredményei alapján a VÉF tagok szerint is – a legnagyobb hozzáadott érték abban található, hogy az önkormányzati, a szakértői és civil szféra konszenzusos döntést hozott egy – a közösséget érintő – problémával kapcsolatban. A kiválasztott projektek minden esetben az ott élő közösség érdekeit szolgálják. A szavazati joggal bíró tagok, valamint a tanácsadó testület között hamar kialakult a bizalom és a jó együttműködés. A kezdeményezés **Magyarországon** több szempontból is **úttörő** jellegű volt. Egyrészt korábban vízgazdálkodási fejlesztések témájában nem volt példa széleskörű együttműködésben megvalósuló, közösségi döntéshozatalra, másrészt kisvízgyűjtő szinten sem születtek ilyen típusú kezdeményezések hazánkban.

A VÉF ülések minden alkalommal határozatképesek voltak, **az ülések létszáma viszonylag állandó volt**. A VÉF tagok körében végzett kérdőíves felmérésből az is kiderül, hogy **a tagok további együttműködési hajlandósága kifejezetten magas**, vagyis hosszútávon is hajlandóak elkötelezni magukat a fórum működése és céljai mellett.

További pozitívumként említhető, hogy mindkét mintaterületen több, szakmailag megalapozott, a projekt céljaihoz illeszkedő, és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítő projektjavaslat érkezett be, illetve valósul meg a helyben élők közös gondolkodásának és munkájának eredményeként.

A kitűzött célok között szerepelt a beavatkozásokról való **közös gondolkodás** és döntés, ezt a célját a VÉF tehát el tudta érni. A tagok és a tanácsadó testület közötti bizalom jeleként is értelmezhető, hogy a szavazások végeredménye többé-kevésbé a szakértők által felállított sorrendet tükrözi, a szavazati arányok pedig mindkét VÉF esetében azt jelzik, hogy a tagok a **döntés eredményét maguk, és az általuk képviselt település számára elfogadhatónak gondolják**.

A VÉF által kitűzött másik fontos cél, **a bevonás** – és ezáltal az információátadás, szemléletformálás – **korlátozott mértékben valósult meg**. Tekintettel arra, hogy a VÉF-ek nagy területet és több települést fogtak össze, a települések lakosságának átfogó bevonását nem is tűztük ki célul. A VÉF-ekben az egyes települések lakosságának képviselőjére egyrészt a település választott vezetőjét, másrészt pedig a leginkább érintett lakossági csoportok egy-egy érdeklődőbb képviselőjét hívtuk meg. A VÉF-ekbe beválasztott tagok elköteleződése végig kitartott a folyamat során, és ők a kérdőíves felmérés visszajelzései alapján hasznos tudásra és tapasztalatra tudtak szert tenni, a projektekről való ötletes során azonban – egy-két kivételtől eltekintve – inkább az önkormányzati partnerek voltak aktívak és kezdeményezők. A bevonás korlátait jelzi az is, hogy bár a VÉF-ek ülései nyitottak voltak, nem mutatkozott komolyabb érdeklődés a lakosság részéről a részvételre. Amikor eljöttek helyi lakosok az ülésekre, ők jellemzően a gesztor önkormányzatok



által vezetett településekről érkeztek, ennek az oka vélhetően a földrajzi közelség és a korábbi LIFE-MICACC projektben helyben folyó munkák ismerete lehetett. A VÉF-ek munkájának kiegészítésére hasznos eszköznek bizonyultak a **VÉF-ekhez kapcsolódóan szervezett lakossági fórumok**, amelyeket jellemzően aktív és viszonylag nagyszámú érdeklődés övezett.

A VÉF-ek felállítására és a döntések meghozatalára a projektben egy év állt rendelkezésre. Az első hónapokat a projekt elindítására, a VÉF-ek felállítására, a működésük személyi és szakmai kereteinek kialakítására fordítottuk, valamint szakmai megalapozó ismeretek átadására. A 3. ülésen kezdődött meg a projektjavaslatok összegyűjtése és így végül mindössze egy hónap maradt a helyszíni bejárásokra, beérkezett javaslatok szakmai értékelésére, megvitatására és a döntés meghozatalára a 4. és 5. ülés közötti időszakban, illetve az üléseken. A tagság visszajelzései alapján ezen munkafolyamatra több időt kellett volna szánni, amire a projektben rögzített határidő miatt nem volt lehetőség.

A végére felgyorsuló folyamat ellenére mindkét **mintaterületen jól használható javaslatok érkeztek**, a dombvidéken nagyobb számban. Bár erre vonatkozóan csak hipotéziseink vannak, feltehető, hogy a síkvidéki mintaterület esetében az alacsonyabb számú beérkezett projektjavaslat annak tudható be, hogy az aszályos és vízbő időszakok közötti egyensúlytalanság problémája kevésbé érintette közvetlenül a lakosságot, mint a villámárvizek témaköre, amely bármely háztartás számára okozhat károkat. A 2022-es aszályos időszak a gazdálkodókat érintette közvetlenül, akiket viszont a síkvidéki mintaterületen sikerült bevonni a VÉF munkájába – noha természetesen csak korlátozott számban.

A **facilitátorok és a projektpartnerek közötti kapcsolattartás megfelelő módon működött**, a felelősségi körök hamar letisztázódtak, aminek köszönhetően az ülések szervezése és utánkövetése gördülékenyen, az előre meghatározott időkereteken belül történt. Néhány kivételtől eltekintve nem volt interakció ugyanakkor a facilitátorok és a nem projektpartner (civil, helyi lakos) VÉF tagok között. Ennek oka egyrésztől feltehetően az ülések gyakorisága volt (8 hónap alatt 5 ülésre került sor), másrészt az, hogy a tagok felé történő kommunikációt a gesztor önkormányzatok végezték, akik felé már egyébként is élt egy korábbról kialakult bizalom.

A **fórumok munkája jellemzően az ülések idejére korlátozódott**, azt az elképzelést, amely szerint a fórum valójában egy interaktív folyamat és nem ülések egymást követő sorozata, korlátozottan sikerült megvalósítani. Az ülések között néhány projektbe bevont településen sikerült lakossági fórumot tartani. Egy jövőbeni hasonló folyamat kapcsán azt lenne a kívánatos, hogy minden bevont településen megtörténjen a lakosság megfelelő tájékoztatása 1-1 lakossági fórum formájában.

A folyamat erősségeit és gyengeségeit az alábbi SWOT-elemzésben foglaltuk össze:


Erősségek	Gyengeségek
Magyarországon úttörő jelleggel alakult meg két, a vízgazdálkodással településeken átnyúló módon foglalkozó érdekegyeztető fórum, amely képes volt a döntéshozatalra a megadott időn belül.	A döntési folyamatra viszonylag kevés idő maradt a VÉF működésének teljes időtartamához viszonyítva.
A tagok aktivitása végig fennmaradt a döntéshozatali folyamat során, az ülések résztvevőinek száma viszonylag állandó volt.	Helyi gazdálkodók és civilek csak alacsony számban kerültek bevonásra, illetve vettek részt a VÉF munkájában és az üléseken.
Közös gondolkodás , különböző csoportok (szakértők, hatóságok és érintettek) azonos platformra hozása.	A tanácsadó testületi tagok csak a projektjavaslatok szakmai értékelésében vettek részt aktívan, a gyűjtésbe nem sikerült aktívan bevonni őket.
Mindkét vízgyűjtőn több, szakmailag illeszkedő projektjavaslat érkezett be.	
Lehetőségek	Veszélyek
Különböző szakterületek (vízgazdálkodás, klímavédelem, területfejlesztés) minisztériumi képviselőinek meghívása az ülésekre.	A VÉF a döntéshozatal és a beruházások kivitelezése után kiüresedik, a tagok részvételi hajlandósága csökken.
Közösségi részvételen alapuló tervezés elméletével és gyakorlatával kapcsolatos tréningek megtartása -, valamint hazai és nemzetközi jó gyakorlatok bemutatása a VÉF üléseken	Valamelyik VÉF által kiválasztott projekt külső okok (anyagi, bürokratikus akadályok) miatt nem tud megvalósulni
Önkormányzatok és magánszemélyek számára szóló pályázati lehetőségekkel kapcsolatos előadások megtartása a VÉF üléseken	

5.2. Javaslatok

Az alábbiakban összegyűjtöttünk néhány olyan **javaslatot**, amelyek meglátásunk szerint a jövőben növelhetik a hasonló döntéshozatali folyamatok és platformok működésének a hatékonyságát.


- Ha **vízgyűjtő szintű fórumokat hoznak létre, de azok célja kevésbé kötött, akkor a fórum mandátumát és működését érdemes általánosabb témákra is kiterjeszteni.** A VÉF-ek első két évében is látható volt, illetve a kérdőíves felmérés eredményei is megerősítik, hogy a tagok élénken érdeklődnek más, a klímaváltozással, fenntarthatósággal összefüggő témák iránt is. Az ülések témájául szolgálhatnak a természetvédelmi, klímavédelmi kérdések, gazdálkodással (erdő, állat, növény) összefüggő kérdések is. Az újabb behozott témák további közös gondolkodásra sarkallhatják az érintetteket, növelhetik az érdeklődők számát és közösen kidolgozott megoldásokat is eredményezhetnek, a vízgazdálkodással összefüggő megoldások mintájára.

- A **civil tagság** kiválasztására nagy hangsúlyt kell fektetni. Előzetesen fel kell mérni a célterületen már aktív, témával foglalkozó civil lakosságot és mindenképpen integrálni szükséges őket a VÉF folyamatába. Alapvetően jellemző volt mindkét vízgyűjtő területen, hogy a partner önkormányzatok részéről nagyobb volt az aktivitás, mint a civil szereplők részéről. Ezen hatékonyabb disszeminációval, valamint a civil tagság kiválasztási szempontrendszerének átgondolásával lehet javítani.
 - Annak érdekében, hogy a civil részvétel ne korlátozódjon a gesztor önkormányzatok által vezetett települések lakóira, az ülések helyszíneit érdemes rotálni, minden alkalommal más helyszínen tartani, ahova pedig nem jut VÉF ülés, ott lakossági fórumok révén tájékoztatni a lakosságot a bevonódás lehetőségeiről.
 - A délutáni – munkaidőn kívüli – időpontra kitűzött üléseken a civilek számára általában könnyebben megoldható a részvétel.
 - A VÉF üléseket célszerű a gesztor önkormányzatok irányításával a VÉF-ben résztvevő önkormányzatok közösségi média felületein is hirdetni. Érdemes a VÉF ülésekre külön eseményeket is létrehozni, ezáltal a lakosokhoz az ismerősökön keresztül is eljuthat az ülések híre.
 - A részvétel és aktivitás szempontjából rendkívül fontos a **nyilvánosság**. Javasoljuk, hogy az ülésekhez kapcsolódó **minden dokumentum** (meghívó, napirend, jegyzőkönyv, jelenléti ív, előadások) **kerüljön fel a projektben résztvevő önkormányzatok honlapjára**, valamint a projekt hivatalos honlapjára, elérhetőségek feltüntetésével.
 - A helyben élők aktivitásának növelése érdekében érdemes minden érintett településen legalább 1 alkalommal lakossági fórumot tartani, ahol az érdeklődők megismerkedhetnek a VÉF működésével és a csatlakozási lehetőségekkel. Törekedni kell azonban arra, hogy a kapcsolódó lakossági fórumok kitűzött tematikára fókuszáljanak, és ne alakuljanak át közmeghallgatássá.
- A **gazdálkodók** bevonása a klímavédelemmel kapcsolatos folyamatokba kulcsfontosságú, ők sok tapasztalattal, ismerettel rendelkeznek a vízgazdálkodás és terepismeret tekintetében, ezért megnyerésük segítségével azonosíthatók és megvalósíthatók nagyobb hozzáadott értékkel rendelkező projektek.
- Előzmény nélküli vagy kevés korábbi közös munkára támaszkodó vízgyűjtő fórumok létrehozásakor javasoljuk a **tagság számára közös szakmai programok – például tanulmányutak, szakmai előadások – szervezését**. Ezek egyrészt szakmai megalapozásként szolgálnak a tárgyalni kívánt témakörrel kapcsolatban, másrészt pedig a bizalom kialakulását, a „csapatépítést” is szolgálják.
- A több települést összefogó tematikus fórumok – amilyen a VÉF is volt – esetében a **különböző szakterületek (vízgazdálkodás, klímavédelem, területfejlesztés, természetvédelem) képviselőinek bevonása tanácsadói szerepkörben** segíthet az ilyen szakemberekkel nem rendelkező kistélepüléseknek. A térségi (vízgyűjtő) szintű



szerveződésbe a szakigazgatás szereplői jobban be tudnak kapcsolódni, mint alacsonyabb szinten.

- **Egy hasonló közösségi döntéshozatalon alapuló folyamat üléseit érdemes interaktív formában megszervezni**, valamint élénk kommunikációt folytatni az egyes ülések között, amelyek között adott esetben több hónap is eltelhet. Az interaktívabbá tételre alkalmas lehet, ha a tagok számára lehetőséget nyújtunk arra, hogy megvitassák a témával kapcsolatos aktuális történéseket és fejleményeket, ha megoszthatják személyes történeteiket az adott problémakörhöz kapcsolódóan. Ezekre, valamint az üléseken elhangzó egyéb felvetésekre a következő ülésen reflektálni szükséges, így kialakítva az ülések közötti kapcsolatot, fenntartva, és növelve az érdeklődést.
 - Az üléseket követően a tagság e-mailben megkapja a jegyzőkönyvet és az egyéb kapcsolódó anyagokat. Ebben az utánkövető levélben érdemes kiküldeni egy rövid, legfeljebb 2-3 kérdésből álló kérdőívet, ahol a tagok reflektálhatnak az ülésen elhangzottakra, illetve témákat javasolhatnak a következő ülésre.
 - Amennyiben a tagság két ülés között feladatot kap (ilyen volt például a jogszabályi anomáliák összegyűjtése, illetve a projektötletek beküldése), azokkal kapcsolatban a tagság számára konkrét példákkal kell előállni, ezáltal a szakértők, illetve az önkormányzatok a folyamat katalizátoraivá válhatnak. Erre az ülések utánkövető körlevele szintén alkalmas lehet.
 - Az üléseken a hallgatóság aktívabb részvételét a személyes történetek behozatalával, kislétszámú csoportmunkával lehet ösztönözi, tiszteletben tartva természetesen, hogy az üléseken való részvétel mindenki számára önkéntes.
 - A megbeszélésekhez érdemes vizuális segédanyagokat használni, például kinyomtatott vagy kivetített térképeket, ha területi témáról van szó az ülésen.
 - Fontos, hogy a VÉF által létrehozott kommunikációs csatornákon a beavatkozásokról, illetve az általuk elért eredményekről az utolsó VÉF ülések után is tájékoztatva legyenek a tagok, illetve a lakosság. A jól megvalósított, szemmel látható és számszerűsíthető eredményekkel járó beavatkozások mások kedvét is meghozhatják a közösségi döntéshozatali folyamatba való bevonódáshoz.
- Javasoljuk, hogy a jövőbeli **hasonló ülések** – a megfelelő technikai feltételek rendelkezésre állása esetén – **hibrid formában kerüljenek lebonyolításra – praktikusán délutáni órában** - vagyis az üléseket közvetítsék valamilyen online felületen, az ülést ilyen formában követők számára pedig legyen biztosítva írásban történő kérdezési lehetőség. Ezzel áthidalhatók az ülések időpontjával kapcsolatos kérdések, növelhető a résztvevői létszám. Azt nem javasoljuk ugyanakkor, hogy a szavazati jogkörrel rendelkező tagok számára is biztosítva legyen az online részvétel lehetősége, ezt csak a hallgatásra és az írásbeli kérdések lehetőségére érdemes korlátozni.
- Az ülések időkereteit érdemes úgy kialakítani, hogy **a döntés előkészítésére és a szakmai értékelésre elegendő idő jusson**. A mostani pilot esetében az időbeli tényezők miatt nem jutott megfelelő idő a projektjavaslatok alapos kiértékelésére, azok a tagság által történő kielemezésére.
 - Ennek áthidalása érdekében a VÉF működésének elején célszerű lehet sűrűbben megtartani a találkozókát, hogy sor kerüljön az ismerkedésre, a célok tisztázására, a



szakmai felkészülésre és a szereplők közötti bizalom kiépítésére. Miután a tagok minden lényeges információt megkaptak, az ötletek beküldésére és kiértékeléséhez már hosszabb idő szükséges, az üléseket lehet ritkábban tartani, a beérkezett ötleteket folyamatosan értékelni.

- o Fontos ugyanakkor, hogy amennyiben az ülésekre ritkább időközönként kerül sor, az írásos kommunikáció megmaradjon a tagság felé, a beérkezett javaslatokról, elkészült értékelésekről rendszeres időközönként tájékoztatva legyenek, ezáltal maguk is inspirálódhatnak.
- Amennyiben a fórumnak döntési jogköre is van, akkor a döntést követően a gesztorálást vállaló szervezet feladata, hogy egy későbbi ülésen visszajelezzon a tagoknak a megvalósítás előrehaladásáról és arról, hogyan hasznosul a döntésbe fektetett munkájuk.

Fentebbiekhez szükséges hozzátenni, hogy a közösségi döntéshozatal intézménye Magyarországon gyerekcipőben jár, a részvétel, az aktivizmus, és helyi ügyekbe történő bekapcsolódás és bekapcsolás terén is van lemaradásunk. Ezen tényezők megváltoztatása túlmutat a projekt keretein. Jelen értékeléssel azoknak az önkormányzatoknak szeretnénk segítséget nyújtani, akik a LIFE LOGOS 4 WATERS partnereihez hasonlóan hisznek abban, hogy közösen hatékonyabbak lehetünk közös problémáink kezelésében, mint egyenként. A klímaválság és a vízgazdálkodás problémája nem fog megszűnni a közeljövőben, sőt, várhatóan súlyosbodni fog. Ezért azok az önkormányzatok, amelyek időben kialakítják az együttműködési formákat és elindítják az érintettekkel a közös gondolkodást, előnyre tehetnek szert azokkal a területekkel és településekkel szemben, amelyek ezt a munkát elhalasztják.

6. Hivatkozások jegyzéke

DAVIES, A.L., and WHITE, R.M. 2012. Collaboration in natural resource governance: reconciling stakeholder expectations in deer management in Scotland. *Journal of environmental management* 112: 160–169

BERKES, F. 2010. Devolution of environment and resources governance: trends and future. *Environmental Conservation* 37(4): 489–500.

FOWLER, A., and BIEKART, K. 2017. Multi-Stakeholder Initiatives for Sustainable Development Goals: The Importance of Interlocutors. *Public Administration and Development* 37(2): 81–93.

SARMIENTO BARLETTI, J.P., and LARSON, A.M. 2019a. The role of multi-stakeholder forums in subnational jurisdictions: Framing literature review for in-depth field research. Center for International Forestry Research (CIFOR), Bogor, Indonesia.

SARMIENTO BARLETTI, J.P., Larson, A.M., Hewlett, C., and Delgado, D. 2020. Designing for engagement: A Realist Synthesis Review of how context affects the outcomes of multi-stakeholder forums on land use and/or land-use change. *World Development* 127: 104753.

A.R. TAMARA, N.M. HEISE VIGIL, N. LISWANTI, S. ARWIDA, A.M. LARSON and J.P. SARMIENTO BARLETTI: Trust-building and leadership in multi-stakeholder forums: lessons from Indonesia

RONDINELLI, D.A., and LONDON, T. 2003. Corporations groups environmental cooperate: Assessing and alliances sector collaborations. *The Academy of Management Executive* 17(1): 61–76.

SELSKY, J.W., and PARKER, B. 2005. Cross-sector partnerships to address social issues: Challenges to theory and practice. *Journal of management* 31(6): 849–873.

SACHS, S., RÜHLI, E., and MEIER, C. 2010. Stakeholder governance as a response to wicked issues. *Journal of Business Ethic* 96(2010): 57–64.

MENA, S., and PALAZZO, G. 2012. Input and output legitimacy of multi-stakeholder initiatives. *Business Ethics Quarterly* 22(3): 527–556.

A projekt hivatalos honlapja

<https://lifelogos4waters.bm.hu/>

A közösségi döntéshozatallal kapcsolatos jó gyakorlatok bemutatásához felhasznált források

<https://demnet.hu/wp-content/uploads/2020/11/kozossegi-gyules-budapest-2020-demnet-report.pdf>

<https://www.miskolc.hu/aktualis/kozos-uton-a-klimasemlegesseg-fele>

<https://miskolcioletmaraton.hu/az-otletmaraton-megmutatta-a-kozossegek-erejet-es-kreativitasat/>

<https://www.interregeurope.eu/find-policy-solutions/stories/empowering-local-communities-for-their-river-resources>